113. TIISTAINA 3. LOKAKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta 3636

Hallituksen esitys HE 82/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 15/2000 vp

2) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta 3636

Hallituksen esitys HE 89/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 15/2000 vp

3) Hallituksen esitys laiksi työvoimapalvelulain muuttamisesta 3636

Hallituksen esitys HE 119/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 5/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

4) Hallituksen esitys laiksi emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä annetun lain kumoamisesta 3636

Hallituksen esitys HE 90/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2000 vp

5) Hallituksen esitys laiksi äitiysavustuslain 3 §:n muuttamisesta 3636

Hallituksen esitys HE 118/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 21/2000 vp
Lakialoite LA 98/2000 vp

6) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 23 ja 30 §:n muuttamisesta 3637

Hallituksen esitys HE 131/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/2000 vp

Lähetekeskustelu

7) Väestöpoliittisten tavoitteiden asettaminen 3638
Toimenpidealoite TPA 215/2000 vp (Håkan Nordman /r ym.)

8) Laki metsästyslain 63 §:n muuttamisesta 3656
Lakialoite LA 103/2000 vp (Marjukka Karttunen-Raiskio /kok ym.)

9) Laki rikoslain 23 luvun 5 §:n muuttamisesta 3659
Lakialoite LA 106/2000 vp (Tero Mölsä /kesk ym.)

10) Laki ajoneuvoverolain kumoamisesta 3664
Lakialoite LA 107/2000 vp (Tero Mölsä /kesk)

11) Laki sairausvakuutuslain 23 §:n muuttamisesta 3664
Lakialoite LA 108/2000 vp (Raija Vahasalo /kok ym.)

12) Laki vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta 3665
Lakialoite LA 109/2000 vp (Eero Akaan-Penttilä /kok)

13) Laki Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta 3669
Lakialoite LA 110/2000 vp (Petri Neittaanmäki /kesk)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Janina Andersson /vihr
Eva Biaudet /r
Jan-Erik Enestam /r
Nils-Anders Granvik /r
Leena-Kaisa Harkimo /kok
Olli-Pekka Heinonen /kok
Matti Huutola /vas
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Tapio Karjalainen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Jari Koskinen /kok
Lauri Kähkönen /sd
Paavo Lipponen /sd
Tuija Nurmi /kok
Heli Paasio /sd
Margareta Pietikäinen /r
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Sari Sarkomaa /kok
Pertti Turtiainen /vas
Kari Urpilainen /sd
Jari Vilén /kok
Matti Väistö /kesk

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Tuija Nurmi /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

3.10. edustajat
Olli-Pekka Heinonen /kok
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Paavo Lipponen /sd

3. ja 4.10. edustaja
Leena-Kaisa Harkimo /kok

3.—9.10. edustajat
Nils-Anders Granvik /r
Lauri Kähkönen /sd
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Pertti Turtiainen /vas
Kari Urpilainen /sd
Jari Vilén /kok
Matti Väistö /kesk

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

3.10. edustajat
Matti Huutola /vas
Jari Koskinen /kok
Tuija Nurmi /kok

3. ja 4.10. edustaja
Tapio Karjalainen /sd

Uusi edustaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että Kuopiosta oleva toimituspäällikkö Markku Rossi, joka varamiehenä Kuopion vaalipiiristä tulee eduskunnan jäseneksi Kansaneläkelaitoksen pääjohtajaksi 1.10.2000 alkaen nimitetyn Jorma Huuhtasen sijaan, on tänään esittänyt puhemiehelle viime perjantaina asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn edustajanvaltakirjansa ja on siten oikeutettu ryhtymään edustajantointaan hoitamaan.

Ed. Rossi merkitään läsnä olevaksi.

Valiokuntien jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta

suuren valiokunnan jäsenyydestä ed. Uotila ja varajäsenyydestä ed. Tiusanen sekä

ympäristövaliokunnan varajäsenyydestä ed. Immonen.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöjä.

Pyyntöihin suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan ensi perjantaina 6 päivänä lokakuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että Kansaneläkelaitoksen pääjohtajaksi nimitetty lääketieteen lisensiaatti Jorma Huuhtanen on pyytänyt eroa Kansaneläkelaitoksen valtuutetun tehtävästä. Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Pyyntöön suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali toimitetaan ensi perjantaina 6 päivänä lokakuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan jäsenyydestä ed. Puhjo ja varajäsenyydestä ed. Stenius-Kaukonen. Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöjä.

Pyyntöihin suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan täydennysvaalit toimitetaan ensi perjantaina 6 päivänä lokakuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Talousvaliokunnan varapuheenjohtaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että talousvaliokunta on 29 päivänä syyskuuta 2000 pitämässään kokouksessa valinnut varapuheenjohtajakseen ed. Kiviniemen.

Ed. Jääskeläisen ym. välikysymys: Vanhenevan väestön palvelujen turvaaminen

Välikysymys VK 4/2000 vp

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että ed. Jääskeläinen ja 46 muuta edustajaa ovat tänään tehneet valtioneuvostolle välikysymyksen n:o 4 vanhenevan väestön palvelujen turvaamisesta.

Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle ed. Jääskeläiselle välikysymyksen esittämistä varten.

Jouko Jääskeläinen /skl: Arvoisa rouva puhemies! Olemme tehneet hallitukselle välikysymyksen vanhenevan väestön palvelujen turvaamisesta:

"Eduskunnalle

Valtiontalous on viime vuosina kehittynyt suotuisasti ja valtionvelkaa on kyetty lyhentämään. Kuitenkin kansalaiset ovat kokeneet, että ero hyvin menestyvien ja syrjäytyneiden välilllä on kasvanut eikä peruspalveluista ole kyetty riittävästi huolehtimaan. Huolimatta talouden parantumisesta hallitus ei ole juurikaan korjannut toimikausiensa aikana tekemiään tulonsiirtojen leikkauksia.

Julkisen sektorin tehtävien jaossa kuntien erityisenä vastuuna ovat kansalaisten peruspalvelut. Kuntien mahdollisuudet huolehtia lakisääteisistä tehtävistään ovat varsin ahtaat. Valtionosuuksia on järjestelmällisesti pienennetty, ja yhä suurempi osa kuntien rahoituksesta on suoraan riippuvainen kunnallisveron ja yhteisöveron tuotosta. Kuntien väliset erot verokertymien määrässä ovat huomattavat. Ongelmia peruspalvelujen tuottamisessa on monissa kunnissa koulutuksen, sosiaaliturvan sekä terveys- ja hoivapalveluiden toteuttamisessa.

Suomen sijoittuminen kansainvälisessä terveydenhuollon vertailussa oli valitettavan heikko. Väestörakenteen edessä oleva raju muutos tulee pian merkittävästi lisäämään palveluiden tarvetta yli sen, mihin taloudellisia voimavaroja näyttää riittävän. Erityisesti apua tarvitsevan vanhusväestön määrä on voimakkaassa kasvussa. Kymmenissä kunnissa talous on erittäin tiukoilla ja on vaikea kuvitella, että edes nykyistä sosiaali- ja terveydenhuollon tasoa voidaan ylläpitää väestörakenteen voimakkaasti muuttuessa.

Vaikka elämme taloudellisen nousukauden aikaa, on vanhusten hoidossa pahoja puutteita. Vanhukset ovat yhä turvattomampia niin kodeissaan kuin laitoksissa. Heikossa asemassa ovat erityisesti ne avohoidossa olevat vanhukset, joiden terveydentila huomattavasti heikkenee ja jotka eivät kykene enää itse arvioimaan tilansa heikkenemistä ja pyytämään apua tai omaiset eivät heistä huolehdi. Laitoksissa hoitohenkilöstön vähäisyys on lisännyt turvattomuutta ja yksinäisyyttä.

Hoitohenkilöstön riittämättömyys ja uupumus ja yhä huonokuntoisempien vanhusten määrän lisääntyminen on todellisuutta. Hoitohenkilöstöllä ei ole tarpeeksi aikaa havainnoida van-

husten kuntoa, ja näin monet vanhukset jäävät vaille riittävää hoivaa ja huolenpitoa. Myöskään vanhusten omia toiveita ja mielipiteitä ei ole resurssipulan takia mahdollisuutta ottaa tarpeeksi huomioon. Näin on, vaikka hallitusohjelmakin korostaa, että asiakaslähtöisyys tulee olla yksi johtava periaate sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Hallitus korostaa ohjelmassaan myös vanhusten huoltopalvelujen kehittämistä. Palvelujen kehittäminen ei kuitenkaan ole mahdollista, kun samanaikaisesti vanhustenhuollon menot pidetään entisissä tiukoissa raameissaan. Vanhustenhoidon riittävän laadun turvaamiseksi olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin tukemalla kuntia.

Sairasta, vammaista tai vanhusta hoitavalle maksettavaa omaishoidon tukea ei ole kyetty kehittämään todelliseksi vaihtoehdoksi. Korvaussummat ovat varsin pieniä, tukipalvelut riittämättömiä, vapaapäiväoikeudet erittäin vähäiset ja itse päätös omaishoidon tuen maksamisesta on kunnan melko vapaassa harkinnassa. Toisaalta muutto keskuksiin on monessa tapauksessa katkaissut eri sukupolvien välisen yhteisöllisyyden ja mahdollisuuden lähiomaisen tuomaan turvaan.

Viime päivinä on voitu todeta, että hallituksella ei ole selkeää suunnitelmaa eikä linjaa edellä mainittujen ongelmien hoitamiseksi ottaen huomioon väestön ikääntyminen ja palvelutarpeiden kasvu.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä vanhenevan väestön tarvitsemien peruspalveluiden puutteiden poistamiseksi sekä palveluiden määrän ja laadun turvaamiseksi tasapuolisesti eri puolilla maata?

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 2000

Jouko Jääskeläinen /skl
Päivi Räsänen /skl
Sakari Smeds /skl
Toimi Kankaanniemi /skl
Marja-Leena Kemppainen /skl
Leea Hiltunen /skl
Leena Rauhala /skl
Kari Kärkkäinen /skl
Ismo Seivästö /skl
Bjarne Kallis /skl
Risto Kuisma /rem
Raimo Vistbacka /ps
Mauri Pekkarinen /kesk
Juha Korkeaoja /kesk
Hannu Aho /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Jorma Huuhtanen /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Timo Kalli /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Tanja Karpela /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Markku Laukkanen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Jari Leppä /kesk
Mika Lintilä /kesk
Hannes Manninen /kesk
Tero Mölsä /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Juha Rehula /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Mauri Salo /kesk
Hannu Takkula /kesk
Matti Vanhanen /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Pekka Vilkuna /kesk
Matti Väistö /kesk"

Puhemies: Työjärjestyksen 22 §:n 1 momentin mukaisesti välikysymys lähetetään keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 82/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 15/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 89/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 15/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi työvoimapalvelulain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 119/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 5/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 90/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

5) Hallituksen esitys laiksi äitiysavustuslain 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 118/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 21/2000 vp
Lakialoite LA 98/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

6) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 23 ja 30 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 131/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

[1] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintökin toteaa, on tärkeätä, että tässä tapauksessa isiä rohkaistaan ja heille annetaan mahdollisuus pitää isyysloma. Yleensäkin vanhempien mahdollisuutta olla pienten lastensa kanssa, vastasyntyneen lapsen kanssa, pitää toki tukea. Tällä hetkellä yleensäkin työelämä on työntekijöiltä niin paljon vaativaa ja ottavaa, että tämä mahdollisuus jää helposti yksinkertaisesti käyttämättä. Näin ollen valiokunnan kannanotto, kuten sinänsä koko laki, on tietysti ihan oikean suuntainen. Valiokunnan lausumaehdotus, että adoptiolapsen ottoisän samoin kuin monikkoperheen isän oikeutta isyysrahaan nykyisestä pidennetään, on oikea ja kannatettava.

Lopuksi, puhemies: Todellakin, intensiivinen työelämä vaikeuttaa nimenomaan perheiden selviämistä ja vanhempien ja lasten välistä suhdetta.

[2] **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! On miellyttävä havaita, että ed. Tiusanen oli lukenut sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön ja havainnut ensinnäkin tietysti, että hallituksen esitys oli hyvä, jossa esitettiin isien aseman parannusta isyysrahaa koskevia säännöksiä parantamalla, eli voidaan vapaammin käyttää isyysrahakautta.

Ed. Tiusanen oli myös havainnut valiokunnan ponsiehdotuksen. Valiokuntahan on kiinnittänyt huomiota siihen, että ottoisälle maksetaan isyysrahaa vain 6 arkipäivältä ja biologiselle isälle 18 arkipäivältä. Valiokunta katsoo, että myöskin adoptiolapsen ja ottoisän välisen yhteyden lujittamisen kannalta on perusteltua, että ottoisän isyysrahakautta pidennetään.

Valiokunta on myöskin katsonut, että kun perheeseen syntyy useampia lapsia eli kun kysymys on niin sanotusta monikkoperheestä, niin silloin, vaikka biologisella isällä on 18 päivän aika isyyslomaa, näissä tapauksissa olisi perusteltua, että kautta pidennettäisiin tästä, koska lasten hoitaminen useamman lapsen yhtä aikaa syntyessä on tietysti vielä vaativampaa.

Näistä kahdesta asiasta valiokunta on siis tehnyt lausuman. Toivomme tietysti, että hallitus mahdollisimman pian tuo esityksen, jossa näitä asioita viedään eteenpäin.

Tässä yhteydessä toteaisin vielä edellisestä asiasta, että siinä yhteydessä valiokunta ei tehnyt pontta, vaan suoraan muutti pykälää: Äitiysrahaa voidaan maksaa adoptiovanhemmille jo silloin, kun he lähtevät lasta hakemaan, eikä vasta sitten, kun lapsi on sijoitettu. Tämä oli erittäin perusteltu, pieni mutta tärkeä muutos.

[3] **Tuula Haatainen /sd:** Arvoisa puhemies! Esitys on todellakin hyvä ja eteenpäin, koska tämä joustavoittaa isyysloman käyttöä, mutta ei tämä ole suinkaan riittävä muutos. Edelleenkin jään odottamaan, että hallitukselta tulee esityksiä, joita myös tuponeuvotteluissa ajettaisiin läpi, työn ja perheen helpommasta yhtensovittamisesta ja joustavammista vanhempainlomakäytännöistä. Esimerkiksi osa-aikaisesti vanhempainloman käyttäminen molempien vanhempien yhtä aikaa työskennellessä ja lomittaessa joustavasti lomia olisi kovin tärkeää ja suotavaa. Monissa muissa maissa ollaan paljon edempänä perhevapaiden joustavan käytön suhteen.

Minusta on hirveän hyvä, että valiokunnan lausunnossa tuli mukaan myös maininta monikkoperheistä. Kun syntyy kaksoset tai kolmoset — nykyäänhän syntyy aika paljon kolmosiakin muun muassa hedelmöityshoitojen seurauksena — näissä perheissä on jatkettu vanhempainlomamahdollisuus. Mutta jatkettu isyysloma näille perheille olisi todella tärkeä uudistus, koska nämä perheet joutuvat ottamaan kotipalveluapua, kotihoidonapua, sitten kunnalta. Kyllä yhteiskunnallisesti varmasti olisi järkevämpää ja toisi myös säästöjä, jos oma isä voisi kodissa aut-

taa tällaisessa tilanteessa, kun kolme vauvaa yhtä aikaa syntyy.

4 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun puhutaan isyyslomaan liittyvästä asiasta, on hyvä, että tähänkin sukupuoleen kuuluva henkilö käyttää salissa puheenvuoron. Esitys, jota nyt käsittelemme, on hyvä ja oikean suuntainen. Täällä ed. Haatainen toi esille mielestäni hyvin tärkeän kysymyksen, joustavuuden. Meidän tulisi kehittää järjestelmiä mahdollisuuksien mukaan juuri sellaisiksi, että ne voisivat olla joustavia yksilöiden tarpeen mukaan ja voisi vaikkapa osa-aikaisesti isyysloman tai vanhempainloman pitää. Tämä tulisi kyllä mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon jatkovalmistelussa asian kehittämiseksi.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

7) Väestöpoliittisten tavoitteiden asettaminen

Lähetekeskustelu
Toimenpidealoite TPA 215/2000 vp (Håkan Nordman /r ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tulevaisuusvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Håkan Nordman /r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Först uttalar jag tillfredsställelse över att talmanskonferensen remitterat denna åtgärdsmotion till plenum.

Befolkningsutvecklingen är en livsviktig fråga med tanke på utvecklingen och välfärden i vårt land. Den är egentligen grunden till allt. Det är hög tid att utvecklingsperspektiven görs kända för beslutsfattare på högsta nivå här i riksdagen, i regeringen och i de statliga ämbetsverk, som bär ett stort ansvar för levnadsvillkoren i vårt land. Men också medborgarna, inte minst de unga generationerna, bör göras medvetna om vad som väntar om det framtidsperspektiv som nu gäller blir verklighet. Det är alltid bättre att tänka efter före än efter.

On tapana sanoa, että emme tiedä muuta tulevaisuudesta kuin sen, että se on epävarma. Mutta itse asiassa tiedämme paljon väestökehityksestä tulevien vuosikymmenten aikana ainakin suurella todennäköisyydellä. Tiedämme, että Suomen väestö vanhenee voimakkaasti ja väestömäärä jopa laskee, jollei merkittävää lisäystä saada tavalla tai toisella. Juuri nämä tosiseikat, ikärakenne, suuri muuttoliike ja väestön väheneminen, ovat tämän aloitteen lähtökohtana. Ihmiset ovat kaiken toiminnan perusta, kaikkein tärkein voimavara. Tämä pätee koko maassa, tämä pätee alueilla ja kunnissa. Ei ole siis yhdentekevää, kuinka suuri Suomen väestö on ja missä päin maata suomalaiset asuvat. Ihmiset ovat ja heidän tulee olla politiikan lähtökohta ja päämäärä.

Vi måste fråga oss vad de nuvarande trenderna betyder för arbetsmarknaden. Enligt en datakörningsrapport från Statistikcentralen hotar en katastrofal brist på arbetstagare. Fram till år 2020 skulle det behövas rentav 2 miljoner människor till. En mycket stor inflyttning skulle vara nödvändig i detta tidsperspektiv. Men så här dramatisk lär nog inte utvecklingen bli, i varje fall inte om vi vaknat till insikt om att åtgärder måste vidtas. Utmaningarna är i varje fall uppenbara och stora. Det är en klen tröst att tendenserna är ungefär desamma i många välfärdsländer.

Vad betyder den här utvecklingen för bosättningen, när så många unga i sin mest fertila ålder flyttar så ensidigt till stora och växande tätorter? Kommer befolkningsunderlaget för statens och kommunernas service att bli för litet i vidsträckta områden med större enheter som följd? Vad betyder utvecklingen för demokratin och det politiska inflytandet i landets olika delar, för människorna i landets tillväxtregioner, på landsbygden och i glesbygden? Hur kommer de olika generationerna att kunna hävda sig?

Framför allt så skall vi fråga oss vad den pågående befolkningsutvecklingen kommer att betyda för samhällsekonomin och välfärden. Är den här utvecklingen oundviklig och är den rentav önskvärd? Mitt svar är nej, och vi skall fråga oss: Vad kan vi göra för att ändra på den? Frågorna är således många och kräver svar, likaså åtgärder.

Herääminen on käynnissä. Väestökehitystä käsitellään yhä useammassa yhteydessä. Tulevaisuusvaliokunta näki haasteet tulevaisuusselonteossaan, valtiovarainvaliokunta peräänkuulutti väestöpoliittista ohjelmaa, Sitra on luonnostellut Suomi 2015 -ohjelman ja hallitus on järjestänyt tulevaisuusfoorumeja. Siinä esimerkkejä. Kehityksestä on olemassa paljon tietoa ja tilastoja, mutta tulevaisuuden kuva perustuu myös arvioihin ja arvostuksiin. Tämä kaikki on koottava kokonaisnäkemykseksi. Halutessamme vaikuttaa kehitykseen kyse on suuressa määrin poliittisista arvostuksista sekä poliittisia tavoitteita ja toimenpiteitä koskevista päätöksistä.

Olen edelleen sitä mieltä, että hallituksen selonteko on tarpeen. Tulevaisuusvaliokunnan resurssit eivät riitä tarvittavaan valmistelutyöhön. Toivon tulevaisuusvaliokunnan päätyvän samaan johtopäätökseen. Hallituksen on otettava tämä kysymys omakseen, jotta se saa ansaitsemansa huomion ja johtaa tarvittaviin toimenpiteisiin. Maalle ja alueille tarvitaan väestöpoliittiset tavoitteet, joista hallituksen ja eduskunnan pitää kantaa vastuu. Sanalliset tavoitteet eivät riitä. Tarvitaan myös suuntaa antavia väestölukuja.

Under tiden som vi väntar på dylikt kan vi börja vänja oss genom nödvändiga åtgärder. Sysselsättningsgraden är på stigande i vårt land, men fortfarande är den knappt 68 procent, den visar att det finns en arbetskraftsreserv. Det handlar om hälsan och orken i arbetslivet, om användningen av de arbetslösa, som är så många, om utbildning, pensionering och arbetsvillkor.

Vi vet att de äldre är många, men inte för många. Utan deras stora familjer skulle befolkningsutvecklingen ha varit ännu mera bekymmersam. Mycket talar för att de äldre av dessa orsaker blir en växande resurs. Hittills har vi ägnat mycken uppmärksamhet åt att de äldre är så många och liten uppmärksamhet åt att de unga och barnen är så få, för få med tanke på framtiden i Finland. Här handlar det om värdering av barn och unga, ekonomi och arbetslivets villkor. Det tål understrykas att barn är värda sitt pris, av den inställningen behövs det mera. Det är inte morfars eller farmors fel att åldersstrukturen är vad den är i dag. Här handlar det om familjepolitik när vi ser framåt.

Det finns gott om människor omkring i världen som gärna skulle flytta till Finland. Frågan är hur stor inflyttning vi vill, kan och måste bygga framtiden på. Vi vet att dagens och morgondagens barn står till arbetsmarknadens förfogande först efter decennier. Hur mycket har inte svenskarna och Sverige att tacka finländarna för för deras insatser i den svenska industrin under de senaste decennierna, 50-, 60-talet speciellt. Hur länge skall flyktingar och andra inflyttade tvingas nöja sig med arbetslöshet?

Arvoisa puhemies! Käy mahdottomaksi pitää koko maa elävänä, jos nykyinen väestökehitys jatkuu. Olen vakuuttunut siitä, että tasapainoisempi kehitys on toivottava. Tänä päivänä kahdeksassa maakunnassa on positiiviset väestöluvut, kahdessatoista negatiiviset. Suurin kasvusta tapahtuu Etelä-Suomessa. Kolme neljäsosaa kunnista on nettohäviäjiä. Ylikuumeneminen eräillä aloilla ja paikoilleenjääminen toisilla vaikuttavat kielteisesti maan kasvuun ja hyvinvointiin. Mikäli kasvu jaetaan tasaisemmin, on jokaisella alueella mahdollisuus vastata sosiaalikustannuksistaan itse ja hyödyntää olemassa olevat resurssit paremmin. Kyse on aluepolitiikasta.

On viisautta yrittää nähdä todellisuus. Meidän ei pidä antaa näiden täällä esiin tuotujen uhkakuvien toteuttaa itseään. Tänä päivänä vaikuttaa siltä, kuin ajattelisimme ilman päämäärää. Meillä ei ole tavoitetta Suomelle kokonaisuudessaan. Suuntausten ja meitä ympäröivän kehityksen selvittämiseksi tarvitaan välttämättä hallituksen väestöpoliittista selontekoa. Selonteon pohjalta on helpompi nähdä suuntaus ja ryhtyä sopiviin toimenpiteisiin.

Ruotsalainen sosiologi Gunnar Myrdal sanoi, että hyvän yhteiskunnan rakentamiseen tarvitaan ihmisiä, jotka ovat sekä haaveilijoita että realisteja, ihmisiä, joilla on sekä palava sydän että kylmät, terävät aivot. Meidän tulee yhdistää tunne ja järki, visiot ja tosiasiat rakentaessamme Suomea tuleviksi vuosikymmeniksi.

Det är visdom att försöka se verkligheten, vi skall inte låta dessa hotbilder bli verklighet. I dag så förefaller det som om vi skulle flyta omkring utan mål. Det finns ingen målsättning för hur Finland som helhet skall se ut i framtiden. För att reda ut strömningarna och utvecklingen runt omkring oss är en befolkningspolitisk redogörelse från regeringen nödvändig. Med den som bas kan man bättre skönja tendenserna och vidta lämpliga åtgärder.

Den svenska sociologen Gunnar Myrdal talade om att det behövs människor som samtidigt förmår vara både drömmare och realister, människor med brinnande hjärtan och kalla, vältrimmade hjärnor för att bygga ett gott samhälle. Vi skall på samma sätt förena känsla och förnuft, visioner och realiteter när vi bygger Finland för kommande decennier.

Puhemies: Etenemme tässä lähetekeskustelussa nyt puhujalistaa.

[2] **Anu Vehviläinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Eduskuntakin on heräämässä laajempaan väestöpoliittiseen keskusteluun. Nyt käydään ed. Nordmanin aloitteen pohjalta keskustelua väestöpolitiikan tavoitteista. Viime touko—kesäkuussa eduskunta patisteli valtiovarainvaliokunnan kehysmietinnön pohjalta hallitusta tuomaan väestöpoliittisen ohjelman eduskuntaan. Lisäksi eduskunnan tulevaisuusvaliokunta tekee koko ajan pidemmän tähtäimen selvitystyötä tulevaisuuskysymyksestä.

Keskustelu väestöpolitiikan linjoista on välttämätöntä. Tällä hetkellä joka seitsemäs suomalainen on 60-vuotias tai sitä vanhempi. Vuonna 2030 ennustetaan joka neljännen olevan yli 65-vuotias. Tuossa joukossa toivon olevani minäkin. Ikääntyvän väestön kasvuun vaikuttaa muun muassa eläkkeelle siirtyvien ikäluokkien suureneminen sekä se, että tulevaisuudessa ihmisten uskotaan elävän yhä vanhemmiksi. Näkymät aiheuttavat paljon kysymyksiä: Miten väestökehitys vaikuttaa kansantalouteen ja hyvinvointiin? Keskittyykö asutus yhä enemmän muutamiin kasvukeskuksiin ja autioituvatko syrjäseudut yhä enemmän? Miten syntyvyyttä voitaisiin lisätä? Tulisiko nyt ryhtyä toimiin siirtolaisten saamiseksi maahamme?

Itse asiassa väestökehitysnäkymiin voi kietoa melkein aiheen kuin aiheen. Väestöpoliittinen keskustelu on leviämässä myös maakuntiin. Äskettäin itäisen Suomen maakunnalliset liitot päättivät hahmotella Itä-Suomelle omaa siirtolaispoliittista ohjelmaa. Ajatus tuntuu äkkiseltään oudolta ja radikaalilta, sillä näissä maakunnissa työttömyys on edelleen 20 prosentin tietämissä. Selvityksen taustalla on kuitenkin nimenomaan huoli työikäisen väestön riittävyydestä tulevaisuuden Itä-Suomessa.

Arvoisa puhemies! Itseäni haittaa tulevaisuuden väestökeskustelussa uhkakeskeinen tarkastelutapamme. Asiantuntija asiantuntijan perään lähestyy ikärakenteemme muutosta muun muassa siitä käsin, miten sosiaali- ja terveydenhuollon menot tulevat kasvamaan ja miten palveluiden tarve moninkertaistuu tulevina vuosikymmeninä. Molemmat asiat ovat totta, mutta eivät ole koko totuus. Olisi hyvä, että tulevaisuuden väestöpoliittisia näköaloja avattaisiin myös myönteisten mahdollisuuksien kautta.

On todennäköistä, että vanheneva väestö on tulevina aikoina nykyistä vauraampaa, joten se itse voinee nykyistä enemmän osallistua myös hyvinvointinsa turvaamiseen. Tulevaisuudessa ikäihmiset ovat varmasti ainakin yhtä liikkuvaisia ja vireitä kuin suurin osa eläkeläisistämme on jo tänään. Yhteiskunnan ja demokratian kannalta on varmasti hyväksi, että ikääntyvä väestö osallistuu täysipainoisesti yhteiskuntaan.

Peräänkin asennetasolla muutosta suhtautumisessa ikäihmisiin ja eläkeläisiin. Sen enempää kuntien kuin valtiovallankaan ei tulisi katsoa ikäihmisiä sen mukaan, minkä verran vanhustenhoitopalvelut vievät kunnan tai valtion budjetista. Päättäjien ja virkamiesten tulisi nähdä, että hyvinvoivat ja virkeät ikäihmiset ovat merkki hyvinvoivasta yhteiskunnasta, jossa palvelut pelaavat ja ihmisten on hyvä olla. Päättäjien tulisi nähdä se, miten paljon ikäihmiset auttavat omassa perhepiirissään ja näin keventävät julkisen sektorin taakkaa.

Arvoisa puhemies! Työvoiman riittävyys on jo nyt aiheellinen keskustelun aihe. Jo nyt eräitä aloja vaivaa työvoimapula, ja tilanne pahenee monilla aloilla radikaalisti vuoden 2005 jälkeen suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Ennusteita työvoimatarpeesta tehdään meillä monien tahojen toimesta. Eri tutkimuslaitokset, ministeriöt, työmarkkinajärjestöt ym. tekevät omia selvityksiään ja ennusteitaan.

Esimerkiksi työvoimaministeriön selvityksen mukaan Suomessa tarvitaan vuoteen 2010 mennessä yli miljoona uutta työntekijää, heistä suurin osa niin sanottuun suorittavaan työhön ja ammatillista taitoa vaativille aloille, esimerkiksi liikenteeseen, vartiointityöhön, siivoukseen ja metallialalle. Jos ennuste on vähänkään oikean suuntainen, arvelen, että meille tulee vielä todellinen paniikki tämän asian kanssa.

Yhteiskuntamme ja politiikkamme korostavat tällä hetkellä tiettyjä aloja, muun muassa informaatioteknologiaa, uusmediaa ja biotekniikkaa, mutta jättävät perinteiset ammattityöt vähem-

mälle huomiolle. Nähtävissä olevien työvoimapula-alojen työllisyyttä voidaan parantaa erityisesti ammatillisen koulutuksen kehittämisen kautta. Nyt juhlapuheet ovat kuitenkin ristiriitaisia. Ammatillista koulutusta tuetaan toisesta suupielestä ja toisaalta hallituksen tavoitteisiin kirjataan, että 70 prosenttia ikäluokasta tulisi korkeakouluttaa. Samaa korkeakoulutukseen hurmaantumista on mielestäni siinä, että opetusministeriö ajaa ammattikorkeakouluihin kautta linjan jatkotutkintoja kuin käärmettä pyssyyn.

Kysyn vain, mistä löytyvät tulevaisuudessa ne ammattinaiset ja -miehet, jotka ovat valmiita ja motivoituneita myös niin sanottuun suorittavaan työhön. Vai onko niin, että hallitus valmistelee hiljaisesti kahden kerroksen työmarkkinoita: toisia meille suomalaisille korkeasti koulutetuille ja toisia työmarkkinoita pitäen sisällään siivousta, ravintolatyötä ym. ulkomaalaistyövoimalle? Korostan, etten itse ole siirtolaisuutta ja ulkomaalaisia vastaan, päinvastoin. En kuitenkaan pidä houkuttelevana ja hyvänä näkymää, jossa itse teemme hyvin palkatut puhtaat työt ja toisaalta teetämme huonoilla palkoilla itse aliarvostamamme työt ulkomaalaisilla. Jos tähän suuntaan halutaan mennä, toivon, että suuntauksen kannattajat tämän myös avoimesti ääneen kertoisivat.

Kun peräämme tällä toimenpidealoitteella hallitukselta selontekoa väestöpolitiikasta, haluan samalla kiirehtiä hallitukselta kantaa työvoimapulaan ja ulkomaalaistyövoimaan.

Arvoisa puhemies! Väestöpoliittisella ohjelmalla ei ole merkitystä ellei käytännön politiikka tue väestöpoliittista linjaa. Siksi väestöpoliittisen ohjelman laatimisella ja kytkemisellä normaaliin lainsäädäntötyöhön on kiire.

Väestöpolitiikan keskeisimpiä asioita on syntyvyys. Jo nyt syntyvät ikäluokkamme ovat pienentyneet. Kehitys näyttää myös olevan menossa yhä enemmän tähän suuntaan. Kun tänä syksynä ekaluokkalaisia aloitti noin 65 000, niin samaan aikaan uusia lapsia syntyy vuositasolla tuhansia vähemmän. Uskon, että kaikkien yhteinen tahto ainakin asennetasolla on edistää syntyvyyttä. Toivon kuitenkin, että yhteiskunnan toiveet muuttuisivat tässä asiassa myös todellisiksi teoiksi.

Suurin epäoikeudenmukaisuus on vähimmäisäitiyspäiväraha, josta täällä on puhuttu viime viikollakin useampaan kertaan. Hetki sitten käsittelyssä oli isyysloman joustavoittaminen, joka on osittain tätä samaa asiaa. Mutta itse pidän äärimmäisen tärkeänä, että hallitus ottaisi nyt vakavasti eduskunnan toiveet siitä, että minimiäitiyspäiväraha, joka on vain 60 markkaa päivässä, nostettaisiin edes työttömyysturvan peruspäivärahan tasolle. Tämä koskee noin 34 000:ta äitiä. En voi uskoa, että kukaan olisi sitä mieltä, että äitiys ei ole yhtä arvostettavaa kuin työttömyys.

[3] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä toimenpidealoite, jolla laskelmani mukaan 142 edustajaa pyytää hallitukselta väestöpoliittista selontekoa eduskunnalle, osuu todella tärkeään ja kipeään aiheeseen. Olen kolmentoista eduskuntavuoden aikana tehnyt pari kolme kertaa — jo yli kymmenen vuotta sitten ensimmäisen kerran — toivomusaloitteen, että väestöpoliittinen toimenpideohjelma hallituksessa laadittaisiin ja täällä käsiteltäisiin. (Ed. Skinnari: Mitäs te olette itse tehnyt?) — No, täällä on töitä tehty, ed. Skinnari. — Mutta hallitukselta ei sellaista ole tullut. Vanhat toivomusaloitteet eivät yleensäkään paljon mihinkään johtaneet.

Nyt tämä toimenpidealoite, jossa on todellakin näin runsas määrä edustajia takana, on syytä ottaa hyvin vakavasti. Tämä on kovasti myöhässä, kun ajatellaan Suomen väestötilannetta tällä hetkellä. Tiedämme, että maailman väestön määrä on ylittänyt 6 miljardin määrän, mutta Suomessa kehitys alkaa hyvin pian mennä toiseen suuntaan kuin maailmassa. Maailmassa kärsivät väestön liikakasvusta monet maat ja alueet. Suomessa väestön vanheneminen ja sen mukanaan tuomat ongelmat kärjistyvät lähivuosikymmeninä. Olemme myöhässä sen tähden, että näitä muutoksia, korjauksia, ei saada aikaan kovin nopeasti. Ensin menee vähintään yhdeksän kuukautta ja sitten vielä menee pari—kolmekymmentä vuotta ennen kuin ollaan työelämässä mukana. Eli jos syntyvyys nyt saataisiin kasvuun, niin vasta vuoden 2030 vaiheilla seuraukset alkavat kunnolla tuntua esimerkiksi työelämässä. Sitä ennen tämä aika, arviolta vuodesta 2010 vuoteen 2030, on tällä hetkellä aika murheellisen näköinen ajanjakso.

Meitä täällä olevia se koskettaa varmasti hyvin henkilökohtaisesti sillä tavalla, että olemme lähes kaikki silloin eläkeiässä, ikääntyneitä, ehkä sairaita, enemmän tai vähemmän hoidon tarpeessa olevia. Juuri silloin ne pienet ikäluokat, jotka ovat 70-, 80-, 90-luvulla ja vielä tällä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä syntyneet,

ovat tulossa työikään tai ovat työiässä, ja heitä on tavattoman vähän niihin suuriin ikäluokkiin verrattuna, joita me pääosin edustamme.

Sodanjälkeisinä vuosina, niinä vuosina, joita nyt noin viisikymppiset edustavat, syntyi yli 100 000 lasta vuodessa. Pari vuotta sitten syntyvien määrä oli jopa alle 50 000, eli se oli puoliintunut siitä, mitä oli suurten ikäluokkien syntyvyys. Tällainen valtava pudotus toki näkyy väestön ikärakenteessa vuosikymmenten ajan, ja se on suuren huolen aihe. Enää sille todellakaan ei voida kovin paljon tehdä, mutta on arvokasta, että ed. Nordman ja me muut olemme laajalla joukolla nostaneet tämän asian nyt edes keskusteluun.

Arvoisa puhemies! Hieman ihmettelen sitä, että tämä toimenpidealoite esittää, että hallitus antaa väestöpoliittisen selonteon eduskunnalle, ja kuitenkin puhemiesneuvosto esittää, että tämä lähetetään tulevaisuusvaliokuntaan. Mielestäni olisi ollut kyllä parempi niin, että eduskunta olisi lähettänyt tämän suoraan hallitukselle eikä kierrätettäisi tältä pohjalta sitä tulevaisuusvaliokunnassa, vaan saataisiin selontekoon hallituksen ajatukset ja aikeet, toimenpiteet, suunnitelmat, ja sitten niitä puitaisiin tulevaisuusvaliokunnassa. Tässä on nyt ylimääräinen lenkki. En tiedä, johtuuko se meidän uusista työjärjestysmääräyksistämme vai mistä. Kun näin on, en mitään vastaehdotusta tee, mutta vetoan siihen, että tulevaisuusvaliokunta ei jäisi mitenkään hautomaan tätä asiaa, vaan todella nopeasti tekisi esityksen, jolla eduskunta todella edellyttäisi hallitukselta toimenpiteitä. Eduskunta ei ole tällaisten asioiden ja toimenpiteiden valmistelu- ja suunnitteluelin siinä mielessä kuin on hallitus. Hallituksen tähän pitäisi puuttua, hallituksen, jolla on kuitenkin valmistelu- ja täytäntöönpanovastuu.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä näihin näkymiin. Meillähän on vuoden 70 jälkeen, jolloin säädettiin uusi laki tai varmaankin ensimmäinen laki raskauden keskeyttämisestä, tehty tuon lain perusteella niin sanotusti laillisia abortteja reilusti yli 400 000. Tämä on niin valtavan suuri määrä, että tuskin missään maassa on niin sanotusti laillisesti tehty näin suurta määrää ihmiselämän tuhoamisia. Nämä pitkälti yli 400 000 ihmistä ovat poissa meidän alle 30-vuotisten ihmisten joukosta. Tämä valtavan suurelta osin vaikuttaa siihen, että lähivuosikymmeninä väestönkehitys meillä on niin synkkä kuin se on. Ennen vuotta 70 toki abortteja tehtiin niin sanotusti laittomasti, mutta määrät olivat aivan minimaaliset siihen verrattuna, mitä ne ovat nyt. (Ed. Kokkonen: Täysin päinvastoin, ed. Kankaanniemi! — Ed. Aittoniemi: Ed. Kankaanniemellä on väärää tietoa!) — Ed. Kokkonen voi tietysti osoittaa tilastoilla, jos olen väärässä, mutta epäilenpä, että ne tiedot ovat totta, joita tässä esitän. Ainakin nämä vuoden 70 jälkeiset luvut ovat täysin tosia. Mitä on sitä ennen tapahtunut, siitä ei tietysti kaikesta varmasti tilastoja ole. Voidaan väittää yhtä sun toista, mutta tilastot varmaan ovat aika epätarkkoja siltä ajalta. Niin tai näin, niin tämä on niin merkittävä osa väestöstä, nuorista, että se vaikuttaa meidän tulevaisuuteemme hyvin vakavalla tavalla.

Täällä jo edellä käsiteltiin eräitä työaloja. Tietysti voimme olla huolissamme esimerkiksi siitä, kuka maksaa verot ja kuka maksaa eläkkeet meille suurille ikäluokille. Mutta arvelen, että me ehkä tulemme vähän pienemmällä toimeen. Ehkä tällä puolella eivät ongelmat sittenkään ole suurimmat, koska rahastoja on kerätty, mutta työvoimakysymys tulee olemaan ehkä kaikkein kipein asia. Eli saammeko me, jotka olemme ehkä toivon mukaan eläkeiässä ja ikääntyneinä hoidon tarpeessa, inhimillistä hoitoa, kun hoitajia ei ole? Nimittäin tällä hetkellä ja tästä eteenpäinkin näyttää selvästi siltä, että esimerkiksi hoitoalan työt ovat matalapalkkaisia töitä. Tietotekniikan ja muut työt vetävät nuoria paljon enemmän. Silloin ehkä ajaudumme siihen tilanteeseen, että työvoimapula iskee nimenomaan niihin hoitotöihin ja raskaisiin ja vähemmän arvostettuihin, ehkä likaisiinkin töihin, jotka kuitenkin on tässäkin yhteiskunnassa tulevaisuudessa jonkun tehtävä. Näin ollen tilanne vääristyy hyvinkin vahvasti ja edessä voi olla todella se vakava asia, että meillä on kahdet työmarkkinat, meillä on vierastyövoimaa, joka on samalla halpatyövoimaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Se on kaukana siitä, mitkä ovat meidän ihanteemme olleet viime vuosina, vuosikymmeninä, ja jotka ovat ainakin minun ihanteitani vielä tänäkin päivänä.

Suomalaiset menivät 60-luvulla suurin joukoin Ruotsiin tekemään raskaat ja likaiset työt, kun Ruotsissa ei enää omasta takaa ollut työntekijöitä näihin tehtäviin. Meillä on edessä se, että meillä vielä laajemmin joudutaan turvautumaan vierastyövoimaan. Silloin meidän vanhuksiamme hoitavat vieraasta kulttuurista tulleet, vierasta kieltä puhuvat ihmiset. Tällaiset näkymät meillä on. Voi olla, että joku väittää vastaan, että

näin ei ole, mutta ihmettelen, jos tämäkin tieto pystytään kumoamaan.

Todellisuudessa meillä on tavattoman suuri kiire ja on erittäin tärkeä asia paneutua väestöpoliittisten tavoitteiden asettamiseen ja tehdä se huolella. Ei todellakaan pidä jättää sitä paperille, vaan se pitää viedä perhepolitiikkaan asti ja myös muuhun lainsäädäntöön, talouspolitiikkaan, koko yhteiskunnan läpi. Se on, niin kuin aloitteen perusteluista ilmenee, tavattoman monipuolinen ja laaja-alainen kysymys. Ehkä demokratian uhka ei ole suurin, vaikka se on tässä ensimmäisenä todettu, vaan ihan käytännön kysymykset painavat meitä vastaan hyvin suurella voimalla.

4 **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Kuten jotkut edustajat ovat jo todenneet, ed. Nordmanin toimenpidealoite väestöpoliittisten tavoitteiden asettamisesta tulee todella erittäin ajankohtaisena aikana. Täällä on viitattu, itse ed. Nordmankin puheenvuorossaan, Tilastokeskuksen mielestäni kauhuskenaarioon, jossa vuonna 2020 tarvitsisimme Suomessa yli kaksi miljoonaa ulkomaalaista tekemään työtä ja Pääkaupunkiseudulla pelkästään noin 400 000 ihmistä. Ainakin omassa puheenvuorossani yritän luoda vähän näkemystä siitä, että tässä on kysymys kauhuskenaariosta, ja ehkä on syytä kuitenkin pistää jäitä hattuun.

Ensinnäkin tämän hetken tilanne. Meillähän on käytännössä noin 0,5 miljoonaa työtöntä Suomessa. Meillä on työvoimaministeriön tilastojen mukaan 324 000 työtöntä, meillä on tukityössä ja koulutuksessa suurin piirtein 35 000—40 000 ihmistä, meillä on osa-aikatyössä ihmisten tahdon vastaisesti kymmeniätuhansia ihmisiä. Me voimme todella puhua ainakin puolesta miljoonasta työttömästä, jotka ovat siis käytännössä työttömiä.

Tulee mieleen eräs samanlainen kauhuskenaario, jonka eduskunnan entinen puhemies, valtioneuvos, pääministeri Johannes Virolainen esitti 70—80-luvun vaihteessa. Virolainen ennusti, että 90-luvun alussa meillä on valtava työvoimapula. Me kaikki tiedämme, mitä 90-luvun alussa oli. Meillä oli runsaat puoli miljoonaa työtöntä, ehkä kaiken kaikkiaan, jos lasketaan sen mukaan, mitä äsken esitin, noin 700 000 työtöntä, joten, puhemies, kyllä näihin arvioihin, olkootpa vaikka kuinka tieteellisesti Tilastokeskuksen tekemiä, kannattaa pistää monta kysymysmerkkiä perään.

Omassa ajattelussani herätti kummastusta esimerkiksi se, että tuottavuutta ei ollenkaan ollut otettu skenaariossa huomioon. Kuitenkin esimerkiksi viime vuonna Suomessa työn tuottavuus lisääntyi 6,9 prosenttia, siitä pääosa informaatioteknologiassa, jonka tuottavuus nousi noin 20 prosenttia, perinteisessä teollisuudessa, metsä- ja metalliteollisuudessa, pari prosenttia. Laskelmassa oli minusta vielä se virhe, ettei julkiselle sektorille ollut laskettu minkäänlaista kasvua, vaan lähdettiin siitä, että siellä on nollakasvu. Kuitenkin, niin kuin tiedämme, julkinen sektori on 90-luvulla valtavasti lisännyt tuottavuuttaan. Kymmeniätuhansia ihmisiä on poistunut niin valtion kuin kuntienkin palkkalistoilta, eikä pelkästään palvelujen ulkoistamisen tai yksityistämisen takia vaan nimenomaan työn tuottavuutta, tehokkuutta on merkittävästi lisätty. Puhemies, ei ole näköpiirissä sellaista aikaa, ettei työn tuottavuus jatkuvasti lisääntyisi vähintään tällä vauhdilla. Uskon, että informaatioteknologia tulee edelleen lisäämään Suomen työn tuottavuutta kokonaisuutena, eikä se suinkaan yksin vastaa työn tuottavuuden lisäyksestä.

Ed. Nordman puheenvuorossaan kiinnitti myös aivan oikein huomiota alueelliseen väestökehitykseen. On huolestuttavaa, ja valitettavan usein tilastot tältä osin toteuttavat itseään, että ennustetaan, että myöskin tulevaisuudessa eräät maakunnat ovat väestötappioalueita, tietyt maakunnat taas kasvattavat väestöään. Mielestäni nykyinen kasvukeskuspolitiikka on tullut tiensä päähän. Ei voida lähteä siitä, että kun maassa on 20 maakuntaa, 6—7 maakunnan sallitaan kasvavan valtion tuella erityisesti koulutukseen ja osaamiseen ja loput 12—13 maakuntaa riutuvat, eli niin kuin ed. Nordman totesi, meillä on 12 maakuntaa, jotka kärsivät tällä hetkellä väestötappiosta. Kyllä meidän kansanedustajien niistä maakunnista, jotka kärsivät väestötappiosta, pitää nyt pikkuhiljaa ryhdistäytyä. Me edustamme kuitenkin ainakin toista puolta eduskunnan kansanedustajista.

Esimerkiksi, puhemies, vaikka en halua mennä sen pidemmälle aluepolitiikkaan, totean tässä yhteydessä, että se on tärkeä osa myöskin alueellisen väestönkehityksen kannalta. Kun nyt esimerkiksi alueministeri Korhonen ilmoittaa, että hallitus aikoo luoda 35—40 aluekeskusta, minä kyllä ihmettelen, millä rahoilla ne luodaan. Mit-

kä ovat ne keinot, miten tähän tullaan? Esimerkiksi sisäministeriöllä ei ainakaan itsellään ole mitään rahoja käytettävissä. Ei tällaisia kasvukeskuksia synny ilman valtion panostusta. Kun esimerkiksi Pääkaupunkiseudun edustajat ovat erittäin ylpeitä pääkaupungin jatkuvasta kasvusta, he eivät ollenkaan huomaa sitä vaaraa, mikä tähän kaaokseen myöskin sisältyy, ja kasvuhan tapahtuu pääasiassa valtion rahoin eli esimerkiksi koulutukseen, yliopistoihin jne. panostamalla. Täällähän on kymmeniätuhansia opiskelijoita, jotka tulevat ympäri maata tuomaan oman panoksensa tämänkin alueen kehittämiseen puhumattakaan siitä, mitä rahaa siihen valtion kautta ohjataan.

Puhemies! Ihan lopuksi siitä, kun on puhuttu paljon ikärasismista ja toisaalta myöskin siitä, että todellista eläkkeellejäämisikää pitää nostaa. Tässä varmasti on asia, jota pitää harkita. Se ei kuitenkaan yksin ratkaise meidän ongelmiamme. Siihen tekopyhyyteen, mikä tässäkin asiassa Suomessa vallitsee, haluan kiinnittää myös kansanedustajien huomiota. Jos me seuraamme minkä tahansa joko julkisyhteisön tai yksityisen yrityksen johtajien puheita, jotka vaativat todellisen eläkeiän nostamista, eläkkeelle jäämisen siirtämistä tulevaisuuteen, niin he itse lähes kaikki siirtyvät viimeistään 60 vuoden iässä eläkkeelle. Minä en juuri muista poikkeuksia.

Puhemies! Kyllä tämä on asia, että jos johtajat puhuvat siitä, että eläkkeellejäämisikää pitää siirtää, niin pitäisi näyttää esimerkkiä. Voin todeta, että eduskunnan etupenkissä istuu ed. Tiuri, joka näyttää hyvää esimerkkiä, eikä ed. Tiuri ole edes kaikkein tiukimpia eläkkeellejäämisiän nostamisen puolestapuhujia. Pääasiassa, kun katsoo yksityisen ja julkisen sektorin johtajia, puheet ovat suuria, mutta oma eläkeikä on kuitenkin 60 ja usein sen allekin.

Puhemies! Lopuksi toivon, että ed. Nordmanin toimenpidealoite johtaa ainakin jonkinlaisiin toimenpiteisiin. En ota kantaa, onko oikea toimenpide lähettää se tulevaisuusvaliokuntaan vai ei, mutta samalla, kun asiaa käsitellään, entistä enemmän solidaarisuutta kaikkia ikäryhmiä kohtaan tarvittaisiin ja myös alueellista solidaarisuutta, jotta saataisiin mahdollisimman tasapainoinen väestökehitys tähän maahan.

[5] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Håkan Nordman juhannuksen suvessa esitti tämän toimenpidealoitteen, oli ilo yhtyä yli sadan kollegan kanssa tähän varsin perusteltuun ja tulevaisuutta ajatellen hyvin ajankohtaiseen toimenpidealoitteeseen. Meillä todella väestöennusteet osoittavat ikäluokkien tietynlaisen vinoutuman siten, että nuorimpia ikäluokkia ei ole suhteessa sillä tavalla kuten ikäpyramidissa tulisi olla. Tämä on meillä yleisesti tiedossa. Ikäluokkapyramideja graafisina esityksinä voidaan esittää niin valtakunnallisella tasolla, maakunnallisesti kuin myös kunnissa. Kaikilla näillä tasoilla ollaan huolestuneita siitä kysymyksestä, jonka ed. Håkan Nordmanin ensimmäisenä allekirjoittama toimenpidealoite esille tuo.

Samalla on kysymys siitä, mikä on Suomen kansan väkiluku. Tämä on mielestäni vakava kysymys. Ennen itsenäisyyttä kansallisuusaatteen ihailtava henkilö J.V. Snellman hyvin voimakkaasti kaikissa yhteyksissä toi esille, että suomalaisia on oltava paljon. Ei hän tietysti aivan näillä sanoilla sanonut, mutta hän halusi, että Suomen kansa on voimakas, elinvoimainen kansa ja että suomalaisia on. Hän piti tärkeänä, että suomalaisia syntyy, lapset jäävät eloon, perheet voivat hyvin, että ihmiset menevät naimisiin. Se oli hänelle hyvin tärkeä asia, sen hän toi esille. Tuona aikana, kun herätysliikkeiden uskonnolliset puhujat hyvin voimakkaasti leimasivat tanssin synniksi, J.V. Snellman puolestaan sanoi, että tanssi on kristillistä, silloin ihmiset eivät jää vanhoiksipojiksi eivätkä vanhoiksipiioiksi. Hän näki, että on tarpeen, että mennään avioliittoon, ei jäädä elämään yksin, ja että suomalaisia tulee. Tällainen lause löytyy Snellmanin ajatuksista. Jo suomalaisuusaatteen esilletuojille on ollut hyvin tärkeä kysymys se, että suomalaisia on.

Sotien jälkeen kiinnitettiin huomiota perhepolitiikkaan. Perhepolitiikka, lapsiperheitten asema, nämä kaikki ovat tärkeitä asioita tänä päivänä. Niitä meidän pitäisi katsoa samalla, kun katsomme, miten me tämän päivän keski-ikäiset muutama vuosikymmen myöhemmin tulemme toimeen ja miten vanhusten määrät kasvavat. Muun muassa Suomen keskustassa on tehty ikääntymistyöryhmän ansiokas selvitys. Jorma Huuhtanen oli työryhmän puheenjohtaja ja itsekin olin siinä mukana. Täällä on hyvin paljon pohdittu kysymyksiä, kuinka vanhukset selviävät edessä päin ja kuinka tulee pitää vanhimmista ikäluokista jo nyt huolta, saatikka tulevaisuudessa, mutta meidän tulisi nähdä nimenomaan lapsiperheet tänä päivänä aivan toisella tavalla kuin tällä hetkellä yhteiskunnassa nähdään. Toki

me tiedämme, että kuntien menoista käytetään paljon perhepäivähoitoon, käytetään paljon laitospäiväkotien hoitoon, mutta meidän pitäisi luoda aivan uutta ajattelutapaa ja keksiä uusia ideoita, millä me auttaisimme sitä, että lapsiperheet voisivat hyvin. Olisiko kenties jotain joustavuutta saatava aikaan työmarkkinoilla, että perheisiin tulisi lapsia enemmän? Tämä kysymys on hyvin vakava. Meillä muuten todella, niin kuin täällä esille tuotiin, maakunnat ja perinteiset laajat kunnat menettävät väkeään, jos eivät suorastaan autioidu, niin ainakin tulee kysymys, niin kuin toimenpidealoitteessakin kysytään, onko vaara, että tietyt peruspalvelut katoavat osista maata.

Näkisin, että meidän tulee katsoa juuri lapsiperheitten asemaa ja perhepolitiikkaa, kun tätä kysymystä käsittelemme. Samalla meidän tulisi entistä enemmän arvostaa eri tavoin hoito- ja hoivatyötä, niin kotona oman perheen parissa tapahtuvaa kuin kaikessa muussakin. Nyt on esimerkiksi ongelma se, että äiti, joka on hoitanut lapsia kotonaan, on tänä aikana pudonnut eläketurvajärjestelyissä kaikkein pienimmille eläkkeille. Pitäisi nähdä, että kotona tehty työkin on arvokasta tälle yhteiskunnalle. Tässä pitäisi todella löytää uusia ajatuksia.

Ed. Kankaanniemi toi mielestäni aivan oikein esille, olisiko tämä pitänyt osoittaa ministeriöön. On aivan hyvä, että tämä ajatus tuotiin esille. Samoin on aivan oikein, että ed. Kankaanniemi toi esille ongelman, jonka abortit ovat aiheuttaneet. Sen jälkiä tämä tilastografiikka osaltansa kertoo. Näkisin, että tässä pitäisi löytää uutta ajattelutapaa kaikin tavoin.

Kun ed. Kankaanniemi toi esille, että tämä pitäisi viedä hallitukseen, se olisi tietysti kyllä nopea tapa, mutta meillä on myös tulevaisuusvaliokunta, joka kartoittaa tulevaisuuden näköaloja. Toivoisin, että siellä nyt ajatukset ja ideat tulisivat esille, aivan uudetkin, joita ei välttämättä nyt tässä lähetekeskustelussa havaita, keinot, joilla nimenomaan autettaisiin ihmisiä solmimaan avioliittoja, perustamaan perheitä, hankkimaan perheisiin lapsia ja tekemään yhteiskunnasta lapsiystävällinen. Sitä kautta yhteiskunta voi olla myös hyvä yhteiskunta työikäisille ja ennen kaikkea hyvä pitämään huolta ikääntyneimmistä, vanhimmista jäsenistään.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että laajan allekirjoittajajoukon saanut toimenpidealoite synnyttää jatkossa ajatuksia ja johtaa toimiin, jotta suomalaisia on Suomessa tulevinakin vuosikymmeninä ja -satoina.

Puhemies: Olen ilmoittanut, että vastauspuheenvuoroja ei nyt tule. Nämä puheenvuorot ovat evästystä tulevaisuusvaliokunnalle, jonka puheenjohtaja täällä seuraa keskustelua, juuri niin kuin äsken mainittiin, jotta tulevaisuusvaliokunta sitten selvittäisi uusia ideoita. Ed. Kokkonenkin on nyt varmasti myös vastaamassa samalla, kun pitää puheenvuoroa. Olkaa hyvä!

[6] **Paula Kokkonen /kok:** Arvoisa puhemies! Luitte ajatukseni.

Ed. Vehviläinen toi esiin myös positiivisia puolia. Minusta me aivan liian usein täällä luettelemme vain negatiivisia asioita. Totean kuitenkin, että minuakin häiritsee se, että vanheneva väestö, johon itsekin tietysti kuulun, ja erityisesti suuret ikäluokat aina syyllistetään. Mehän olemme olleet jonkin asteinen ongelma siitä saakka, kun me synnyimme. Kaikki nurkathan olivat meitä mukuloita pullollaan. Sitten, kun menimme kouluun, ei ollut kouluja. Me täytimme kaikki koulut, kun meitä piti päivä- ja iltavuoroissa jne. kouluttaa. Sitten me olimme ylioppilastulva. Sitten me täytimme kaikki yliopistot. Nyt me täytämme kaikki virkapaikat. Me olemme aina tulppana toisten tiellä nykyään. Traagisinta on se, että kun me eräänä päivänä ehkä krematoriosta höyryämme taivaan tuuliin, me saastutamme ympäristön, koska meidän suumme on täynnä amalgaamia. Me olemme aina olleet jonkinlainen ympäristöhaitta ja tulemme olemaan sitä lopun elämäämme.

Mutta tämä ei ollut ainoa asia, jonka halusin sanoa. Totean, että hyvinvoivat ikäihmiset ovat voimavara kansakunnan kannalta. Ikäihmisillä on hiljaista tietoa, jota on nyt alettu yhä enemmän tässä yhteiskunnassa ymmärtää ja arvostaa. Näin on minusta hyvä. Ikäihmiset tietävät, että maailma muuttuu. Osaamme suhtautua muutoksiin. On itseluottamusta, joka kantaa myöskin huonojen aikojen yli ja ohi.

Ennusteita on aina tehty, ja niin pitääkin tehdä. Mutta ennusteet, erityisesti väestöennusteet, ovat yleensä aina, kun niitä on pitkällä tähtäyksellä tehty, menneet pieleen. Tämä kannattaa myöskin muistaa. Kannattaa oppia menneisyydestä ja historiasta. Toivonkin, että tulevaisuusvaliokunta erityisesti paneutuu näihin väestöen-

nusteisiin, joita on tehty hyvin pitkän ajan kuluessa.

Uusi talous kasvaa hyvin nopeasti ja tulee nostamaan tuottavuutta ja vähentämään monilla aloilla työvoiman tarvetta. No, me tiedämme, että todennäköisesti vanheneva väestö osallistuu nykyistä pitempään työelämään, mutta toki tarvitaan myös maahanmuuttajia, ei salaa konteissa maahan tulevia, vaan määrätietoisen humanitaarisen toiminnan tuloksena ja suunnattuna työvoiman hankkimisena.

Mielestäni hoito- ja hoivatyötä on syytä arvostaa. Kannattaa muistaa myös se, että jos tulevaisuuden ikäluokat ja ikääntyneet ihmiset eivät saa toivomiaan palveluja täällä, he myöskin liikkuvat. He saattavat liikkua palvelujen mukana ulkomaille, käykin näinpäin, ei niin, että väestö jää tänne moittimaan kurjia palveluja, vaan lähtee etsimään parempaa palvelua, ehkä osin korkeatasoisempaa terveydenhuoltoa.

Olemme viime aikoina voineet havaita, että meillä pitkään ollut tällainen kupla, että meidän terveydenhuoltomme olisi erityisen korkeatasoista. Nyt Who on luokitellut meidät hyvin hyvin keskiluokkaiseksi tai, voisiko sanoa, läntisten teollisuusmaitten häntäpäille ehkä mieluumminkin. Ihmiset ovat monessa maassa ehkä perusluonteeltaan meitä iloisempia, aurinkoisempia ja ystävällisempiä, ja mikäpä sen kivampaa vanhukselle. Monet ovat myös palvelemaan tottuneita. Verotuskin on joissakin maissa kevyempää kuin Suomessa. Kannattaa muistaa, että myöskin ikäihmiset voivat äänestää jaloillaan. On hyvä laatia skenaarioita, ja siksi minusta tulevaisuusvaliokunta on hyvä asian keskustelufoorumi.

Sitten toteaisin muutaman hajanaisen huomautuksen edellä puhuneille kansanedustajille.

Ed. Kankaanniemi totesi, että meillä raskaudenkeskeytyksiä on tehty tietty määrä, ja arveli, että niitä olisi tehty paljon enemmän kuin muissa maissa ja että sen jälkeen, kun raskaudenkeskeytys tuli lailliseksi, olisivat nämä luvut ikään kuin räjähtäneet käsiin. Tilanne on täysin päinvastainen. Aborttikomitea, joka laati vuonna 70 voimaan tulleen aborttilain, teki selvityksen laittomista raskaudenkeskeytyksistä. Meillä laittomia raskaudenkeskeytyksiä oli noin 2—2,5 kertaa niin paljon kuin sittemmin oli laillisia raskaudenkeskeytyksiä lain tultua voimaan. Suomi on pohjoismaisittain ja globaalistikin erittäin pienten aborttilukujen maa. Eli nämä ovat tosiasioita, jotka kannattaa tunnustaa.

Ed. Elo puhui alue- ja kasvukeskuksista. Hän vain on poistunut inhimillisesti katsoen aivan liian varhain joukostamme, joten en voi hänen kanssaan käydä tätä keskustelua tässä ja nyt, mutta haluan todeta, että ihmisellä on ikävä ihmisen luo, niin kuin laulun sanoittaja on kauniisti sanonut, ja tämä johtaa siihen, että nuoret hakeutuvat kaupunkeihin. Myöskin muut ihmiset hakeutuvat kaupunkeihin, missä on muita ihmisiä, missä on palveluita, missä on viihdettä jne. Opiskelijat muuttavat sankoin joukoin kaupunkeihin. Muualta kehittyneistä läntisistä teollisuusmaista tiedämme, että väestö keskittyy. Suomessa edelleenkin kaikesta tästä muuttoalttiudesta huolimatta väestökeskittymä on edelleen kansainvälisesti ottaen suhteellisen pieni, eli nähtävissä on, että keskittyminen tulee jatkumaan.

Ed. Elo totesi muutaman kauniin sanan ed. Tiurista, ja haluan itsekin yhtyä siihen ja todeta, että ed. Tiuri edustaa puhtaimmillaan kokoomuslaisia arvoja ja kokoomuksen linjaa, tekoja eikä sanoja, eli hän istuu täällä keskuudessamme ja osoittaa, että ikääntyessäänkin voi tehdä tuloksellista työtä.

Ed. Oinoselle haluaisin vielä todeta — hänkin on poistunut joukostamme — että harrastin kovasti tanssia nuorempana, mutta menin naimisiin vasta 50 vuotta täytettyäni, eli ei se avioliitto tanssifrekvenssistä ole kiinni, sanoipa Snellman mitä tahansa.

[7] **Liisa Hyssälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu oikein kaamealta suorastaan tulla ed. Paula Kokkosen loistavan puheenvuoron jälkeen puhujakorokkeelle, ja tähän hätään en kyllä mitään niin virkistävää enkä tällaista elähdyttävää tässä oikein pysty sanomaan. Kiitän ed. Kokkosta tästä puheenvuorosta, joka poikkeaa normaalista, ja näin ollen tunnen, että tätä kulttuuria on syytä kehittää ja haluan siihen itsekin osallistua ed. Kokkosen viitoittamaa tietä. (Ed. Kokkonen: Olen mielelläni opetusäiti teille!)

Arvoisa puhemies! Tarkastelen tätä asiaa nyt kuitenkin perhepolitiikan näkökulmasta, ja se on nyt väestöpolitiikkaa, ihan sitä ydintä. Viime viikollahan me vietimme kodin viikkoa, ja mielestäni on kyllä syytäkin viettää, koska kotona tehtävän työn ja kodin arvostus on mielestäni meillä Suomessa ihan pohjalukemissa. Meillähän on nyt tehty monia sellaisia päätöksiä, joissa kodin

toimia on ulkoistettu, käyttääkseni tällaista muotitermiä. Hyvänä esimerkkinä siitä on mielestäni lasten päivähoito, joka on niin ulkoistettu, että vaikka molemmat vanhemmat olisivat työttömänä kotona, niin heillä on täysi oikeus viedä kokopäiväiseen päivähoitopaikkaan lapsensa. Näinhän on apulaisoikeusasiamies Paunio juuri todennut, kun tästä oli kuntien kantelu. Eli vaikka vanhemmat ovat kokopäiväisesti työttömänä kotona, he voivat viedä kokopäiväisesti lapsensa päivähoitoon. Tästä on paragrafi. Mielestäni tässä on kyllä ulkoistettu silloin kodin työ hyvinkin pitkälle. Nimittäin Stakesin asiantuntijalääkäri Hanna Manninen on todennut, että lasten mielenterveyden häiriöillä on yhteys liian varhain aloitettuun päiväkotihoitoon. Vaikka tämä kaikille avoin mahdollisuus päivähoitoon sinänsä on varmasti hyvä ja perheiden hyvinvointia tukeva saavutus, sen kääntöpuolena saattaa olla vanhemmuuden hämärtyminen.

Väestöliiton perhebarometrin mukaan yli 40 prosenttia vanhemmista ilmoitti, että he haluaisivat jäädä itse hoitamaan lasta kotiin, jos se vain olisi taloudellisesti mahdollista. Nyt yhteiskunta maksaa päivähoidosta 4 000—6 000 markkaa kuukaudessa, epäilen kyllä, että maksaa vielä enemmänkin, kun otetaan päiväkotien perustamiskustannukset ja kiinteistöjen ylläpitokustannukset, koska tässä ovat mielestäni vain palkat ja muut tällaiset kuukausittaiset kustannukset. Samaan aikaan hoitotyötä kotona tekevä saa noin 1 500 markkaa miinus verot, ja sekin lakkaa sitten, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Elikkä kodeissa tehtävä hoitotyö on kyllä todella vähän arvostettua. Kotityöstä myöskään ei kerry eläkettä. Sehän on osoittautunut juuri nyt aika polttavaksi keskustelunaiheeksi muun muassa mediassa, kun perheenäidit, jotka ovat tehneet koko elämänsä työtä perheessä ja perheen hyväksi, huomaavat yhtäkkiä jäävänsä tyhjän päälle, kun mies löytää nuoremman ja kauniimman. Siinä sitten voi miettiä, miten on uhrannut perheelleen koko elämänsä ja jää sitten pelkälle pienelle kansaneläkkeelle. Mitään eläketurvaa tai sosiaaliturvaa ei sitten sen kummemmin ole.

Tästä on myöskin esimerkkinä perheenäideiltä poistettu sairauspäiväraha. Sehän on todella tällaista kodin työn aliarvioimista ja erittäin huonoa perhepolitiikkaa. Totta kai perheenäiti tarvitsee sairastaessaan myöskin tukea ihan samalla lailla kuin muutkin, jotka tekevät työtä. Kotityö on oikeaa työtä, tietävät kaikki, jotka siellä kodeissa erilaisten askareitten kanssa ovat tekemisissä. Samoin kodeissa hoidetaan pitkäaikaissairaita, vammaisia ja vanhuksia, ja omaisten tekemä työ on kyllä myöskin erittäin pahasti aliarvostettua.

Kun katselee ensi vuoden budjettia, niin kotinäkökulma on sielläkin kovin ohut, ellei olematon. Sosiaali- ja työministeriön kohdalla ei mainita sanoja "perhe" tai "perhepolitiikka" kertaakaan. Tämä tapahtuu aikana, jolloin meille tulee koko ajan viestejä siitä, että turvattomuus perheissä on erittäin suurta huumeitten, päihteitten, yleisen turvattomuuden takia. Samoin perheitten talouteen ovat vaikuttaneet lapsikorotusten poistamiset. Hyvänä esimerkkinä on kansaneläkkeen lapsikorotusten poistaminen, mutta myöskin muista sosiaalietuuksista lapsikorotuksia viime kaudella leikattiin ja poistettiin. Nämä ovat vaikuttaneet kyllä kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin perheisiin. Keskustan linja on tässä kyllä toinen.

Muissa Pohjoismaissa on lapsiasiainvaltuutettu, joka valvoo lasten oikeuksia. Se on myöskin tällainen, voisi sanoa, jopa perhepoliittinen toimenpide, ja Suomessahan ajatus tästä virasta 95 sai kaikkien eduskuntapuolueiden tuen, mutta virkaa ei ole perustettu.

Mielestäni vanhempien kasvatusvastuuta on korostettava ilman, että syyllistetään, ja sillä tavalla myöskin toimimme väestöpoliittisesti mielestäni oikein ja kestävällä tavalla.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on kuuman linjansa puheenvuoroja aina silloin tällöin tuonut julkisuuteen. Viimeisimmässä kuumassa linjassahan kysyttiin työn ja perheen yhteensovittamista. Mannerheimin Lastensuojeluliiton raportin mukaan suurin osa kuumaan linjaan soittaneista halusi markkamääräisesti suuremman kotihoidon tuen, ja myöskin soittajien mielestä tuen pitäisi ulottua kaikkiin alle kouluikäisiin lapsiin. Perheet pitivät myöskin epäkohtana sitä, että kotona olevalle vanhemmalle ei kerry kunnon eläketurvaa. Myöskin koettiin epäoikeudenmukaiseksi verotus. Yhden tulonsaajan perheen kohtelu verotuksessa on askarruttava. Monet arvioivat, että perheverotus kohtelisi lapsiperheitä paremmin.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä olisi lukuisia toimenpiteitä, joilla väestöpoliittisia ongelmia ja ehkä uhkakuviakin voitaisiin ratkaista myös sosiaalipoliittisesti, terveyspoliittisesti, ajattelemalla kodin asemaa yhteiskunnassa. Toivonkin, että

tämä olisi evästyksenä tulevaisuusvaliokunnalle sen käydessä vaativaan työhön.

[8] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! Toimenpidealoite väestöpoliittisten tavoitteiden asettamiseksi on minusta erittäin haasteellinen. Sen takia kuulun myöskin tämän toimenpidealoitteen allekirjoittajiin ja siksi haluan sanoa muutaman sanan asiasta. Ennen kuin aloitan, haluaisin antaa myös tunnustukseni tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajalle Tiurille, joka paitsi istuu täällä selvästi pistää ylös myöskin joko omia ajatuksiaan tai sitä, mitä me puhujakorokkeelta olemme sanoneet. Ainakaan hän ei piirrä. Minä ymmärrän puheenjohtajan päänsäryn tässä sikäli, että tämä on uusi näytön paikka tulevaisuusvaliokunnalla. Taitaa olla ensimmäinen asia, joka lähtee lausunnolle silloin, kun valiokunta on vakituinen. Siinä mielessä toivon, että siihen erittäin suurella tarmolla tartutaan ja että se myöskin johtaisi selviin toimenpidesuosituksiin eikä pelkästään asioihin ja tieteelliseen analyysiin.

Minun tarkastelukulmani aluksi on sosiaali- ja terveyspoliittinen. Toimenpidealoitteen lopussahan on useita kysymyksiä. Ne ovat ihan aiheellisia kysymyksiä, mutta tietenkin pitäähän näistä jo kaikenlaista tietoa meidän valtionhallintomme eri portailla ollakin. Ei tämä nyt sillä lailla varmaan ihan outo asia ole. Vaikka olisikin, vaikka olen tämän asian allekirjoittaja, koen kuitenkin niin, että nämä vastaukset eivät minulle riittäisi, jos niitä tulisi, vaan toivon, että siihen tulee joko jonkinmoinen aikataulu tai toimenpideluettelo tai budjettiraamit tai jonkinlainen selkeä eteenpäinkatsova asia, joka operatiivisesti jonkin ajan sisällä myös absolut tuottaa jotain. Tietojahan meillä on paljon. Minulla on mukanani täällä vaikkapa Helsingin Sanomien lehtileike toukokuulta, 30.5., jossa kerrotaan: "Vanhusten palvelut vähenevät. Mielenterveyspalvelujen resurssit putosivat 40 prosenttia 90-luvulla. Voimavaroja supistettiin sekä laman aikana että sen jälkeen." Näin lukee Päivi Revon kirjoittamassa tekstissä isoin kirjaimin.

Arvoisa puhemies! Meillä pitäisi täällä tietoa näiden asioiden ympäriltä olla. Samaten paikallislehdissä näitä asioita on monella tavalla käsitelty. Ennen puheenvuoroani kerkisin silmäillä myöskin sosiaali- ja terveyskertomusta vuodelta 2000 ajatellen, mitä viisauden jyväsiä sieltä mahdollisesti löytyy tähän asiaan. Havaitsin, että niin sanotussa konkreettisessa mielessä vähän täältä, ikävä kyllä, käteen jää. Tässä on ministeriön tarkoitus antaa kahden vuoden välein kansanterveyden ja sosiaaliturvan tilaa ja kehitystä koskeva sosiaali- ja terveyskertomus käytettäväksi hallituksen toimenpidekertomuksen oheisaineistona.

Minä etsin sen hallituksen toimenpidekertomuksenkin esille, eikä siellä oikeastaan taideta kertaakaan edes siteerata kyseistä kirjaa — seikka, joka varmaan monelle edustajallekin on selvä, että nämä sinänsä hyvät mietinnöt seilaavat omia ratojaan. Jos ne risteävät toisensa, eivät ne ainakaan törmää niin, että tiedot löytäisivät toisiinsa kiinni. Minusta se on kiusallista myöskin siinä mielessä, että se on jopa rahojen väärinkäyttöä eräässä mielessä, koska pitäisihän tämän kaiken kohdistua siihen, että kansalaisten hyvinvointi paranisi tavalla tai toisella selvästi.

Sosiaali- ja terveysministeriön terveyskertomuksen sisältö koskettelee kansanterveyden ja sosiaalisen turvallisuuden ilmiöitä — sieltä löytää valiokunnan puheenjohtaja niitä, jos hän haluaa — mutta ei niinkään palvelujärjestelmää tai jo toteutettuja toimenpiteitä. Tältä pohjalta kertomus antaa tietoja viimeaikaisesta kehityksestä kansanterveyden eri alueilla ja sairauksien ilmenemisessä. Samoin kertomukseen on koottu tiiviit katsaukset sosiaalisten olojen kehityksestä. Mutta kuten sanottu, ei ole yhtään selkeää toimenpide-ehdotusta, joka olisi sitten hallituksen toimenpidekertomuksessa saanut mainitsemisen arvoisen sijan.

Minusta kokonaisuutena, puhutaan mistä tahansa väestöryhmästä, järjestelmänhän pitäisi olla hyvin asiakaslähtöinen. Sen pitää mennä asiakkaan luo, on kysymys nuorista, työikäisistä, vanhoista, eläkeläisistä, sotaveteraaneista tai vammaisista. Yksi suurimpia ongelmia erityispalveluja vaativissa toimenpiteissä on aina se, että palvelusuunnitelmia ei ole tehty. Selkeää allokointia edes muutama kuukausi eteenpäin, muutama vuosi eteenpäin, ei yksilöiden kohdalla ole tehty. Minä ymmärtäisin sen jotenkin, jos hallinnonaloittain nämä asiat olisivat selkeästi esillä, mutta ei aina oikein sitäkään tahdo saada selvästi esille. Siinä mielessä keskustelu, jota tänään täällä käydään, varmasti on hyvä. Eihän se vaaraksikaan voi olla. Mutta jos ei se aiheuta toimenpiteitä, se jää keskusteluna vain silloin ilmaan.

Vielä puuttuisin kahteen asiaan. Toinen on aluepolitiikka koko Suomessa ja muuttoliike.

Siinä olisi minusta tulevaisuusvaliokunnalle yksi oivallinen kenttä miettiä, onko siinä jotain uutta viisasten kiveä löydettävissä.

Vielä lopuksi, arvoisa puhemies, lasten mielenterveysongelmasta sanoisin niin, että valiokuntakäsittelyn aikana siihen on useissa eri laeissa kiinnitetty huomiota mutta luvattoman vähän asiantuntijat ovat edes kertoneet, mistä tämä kaikki johtuu. Tietenkin on aivan oikein, että halutaan lisää lastenpsykiatrien virkoja, mutta heidän kouluttamiseensa menee monta vuotta, vaikka rahaa olisi kuinka paljon heitä kouluttaa. Halutaan lisää toimenpiteitä, ja on tulossa hallituksen esitys, jossa tullaan ilmeisesti säätämään, että kolmen neljän viikon sisällä pitää päästä lastenpsykiatrin vastaanotolle, mutta eihän se ongelmaa ratkaise. Jos emme tunnista syitä, hoidamme yleensä aina asiaa jollain lailla väärin. Tämä on yksi lääketieteen peruskulmakiviä.

En lähde itse omia arvailujani esittämään, miksi näin on, mutta tämän maan perhe-käsite hyvin lyhyessä ajassa on muuttunut mahdottoman paljon, perheiden olosuhteet ovat muuttuneet järkyttävän paljon, isyys-käsite on kuulemma armeijan pastoreiden mielestä hukassa tässä maassa, äitiys-käsitys on muuttunut hyvin voimakkaasti. Tänään valiokuntakeskustelussa omassa puheenvuorossani sanoin samasta asiasta niin, että kun nuoren perheen isä ja äiti haluavat yhtä aikaa sekä uraa ja työelämässä menestymistä että lapsia, yhtälö vain ikävä kyllä on mahdoton. Ei kaikkea voi saada yhtä aikaa tässä maassa. Minusta tulevaisuusvaliokunta, jos jokin, ehkä sosiaalivaliokunnan ohitse, voisi vähän näitä asioita ryydittää uuteen asentoon ja tehdä ihmisille mahdollisuudet selviksi. Urassa ei ole mitään pahaa, perheessä ei ole mitään pahaa, ei äitiydessä, ei isyydessä, lapset ovat maailman ihanimpia asioita, tulevaisuuden toivohan on heissä, se on kaikki ihan selvää. Mutta jos tämä kaikki runtataan yhteen muutaman vuoden aikaiseksi tapahtumaksi, minusta vain tuntuu, arvoisa puhemies, että tällä hetkellä näemme juuri tämän seurauksia. Miksi lastenpsykiatrit eivät tätä syypuolta, etiologiaa, selvittele, on ehkä syvin sanoma minulla tähän keskusteluun.

[9] **Jouko Skinnari /sd:** Arvoisa puhemies! Olen täällä ed. Vehviläisen syystä tai ansiosta sen takia, että kun saavuin saliin, hän juuri kysyi, miten syntyväisyyttä saataisiin lisää. Mielikuvani oli se, että hän tietäisi sen, ja vahvistui, kun hän tuli omalle paikalleen.

Asiahan on tietysti hyvin laaja. Ensiksi haluaisin sanoa, kun olen tänne kivunnut, että tulevaisuusselonteko pitäisi näistä kysymyksistä, mitä on ollut esillä, hallituksen antaa. Viime hallituksen aikana oli kaksi tulevaisuusselontekoa, ja hallituksen tehtävänä on johtaa maan asioita. Nyt selontekoa kaivattaisiin, ja toivonkin, että lyhyen asiantuntijakuulemisen jälkeen tulevaisuusvaliokunta päätyisi siihen, että se edellyttäisi hallitukselta tulevaisuusselontekoa muun muassa juuri väestöpolitiikasta, koulutuspolitiikasta ja tähän liittyen myös siirtolaispolitiikasta siitä huolimatta, että kyllähän näitä on käsitelty. Mutta kun on olemassa tämä maailmassa harvinainen tulevaisuusvaliokunta, tämä olisi varmasti syytä tässä yhteydessä tuoda esille ja saada ajanmukaista tutkimustulosta tähän mukaan, muutakin kuin pelkästään Tilastokeskuksen arviot.

Täällä on esitetty viime päivinä esimerkiksi siirtolaisuudesta kaikenlaisia lukuja. Mikä on oikea, sitä ei tietysti kukaan tiedä. Mutta Ruotsin kokemuksista tiedämme sen, että täytyy etukäteen valmistautua, sen verran kuin se on mahdollista, myös jonkinlaiseen valikoivuuteen. Muistan joskus käyneeni Tukholman lähellä Rinkebyn koulussa. Siellä opetettiin silloin 103:lla eri kielellä, ja ryhmässä oli oltava vähintään kolme. Tämä tuo jo sinänsä omat ongelmansa. Toisin sanoen, jos on mahdollista, olisi nyt edes pelkästään joitakin valtakieliä, joilla pärjäisi päiväkodissa, koulussa, työelämässä, saisi sosiaali- ja terveyspalvelut, ja tämä kysyy koulujärjestelmältämme paljon. Miten ensiksi saadaan opettajat ja miten tähän sitten saadaan tarvittavat rahat? Mutta kotimaisin voimin on tässäkin asiassa syytä pääasiassa edetä.

Mitä koulutukseen työelämässä tulee — käyn vähän hajanaisesti näitä läpi — niin ensinnäkin koulutuksessa on ainakin kolme osapuolta. On työnantajat eli yrittäjät, jotka järjestävät palkkatyötä. Mehän emme ole yrittäjäkansaa vaan odotamme, että saamme tehdä työtä jonkun palveluksessa palkkaa vastaan. Sitten on työntekijöitten näkökulma.

Äskettäin työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnassa kävimme läpi tätä, missä ei sinänsä ollut mitään uutta, että työnantajat ovat hyvin vähän yhteydessä paikallisiin koulutusviranomaisiin juuri siitä asiasta, minkä ed. Vehviläinen toi esille, eli ei ajoissa keskustella, mitä meillä tarvitaan. Täl-

lä hetkellä on tuhansia vapaita työpaikkoja, siis todella tarpeellisia työpaikkoja, koska ei voida ottaa tilauksia vastaan sen takia, että ei ole varmuutta siitä, voidaanko tilaus toimittaa silloin, kun se pitäisi. Tässä suhteessa tämä on myös työllisyyskysymys, koska se vaikuttaa taas alihankkijoihin ja vaikuttaa vientiimme, joten näitä normaaliammatteja tarvitaan. Kuitenkin it-teollisuus työntekijämäärineen on aika pieni osa, vaikka se kuinka kasvaisi, joten tässä suhteessa niin valtakunnan tasolla kuin paikallistasolla kaivattaisiin yhteistyötä, niin että olisi metallimiehiä, puuseppiä, rakennusmiehiä ja monia muita, joiden ammattitaitoa tässä nyt kaivataan.

Täällä on tuotu esille väestöpolitiikasta mielestäni vähän sellaisia harhakuvia siinä mielessä, että mitään ei ainakaan voida todistaa, esimerkiksi sitä, että varallisuus ja hyvä toimeentulo on suorassa suhteessa lapsilukuun niin, että mitä varakkaampi olet, sitä enemmän sinulla on lapsia, vaan se määräytyy ihan jonkin muun tekijän mukaan. Miksi sodan jälkeen syntyivät suuret ikäluokat? Ei ainakaan sen takia, että olisi ollut tiedossa, että on sitten edes minimipäiväraha tai että on olemassa edes lapsilisä, koska se tuli vasta vuonna 48. Toisin sanoen siinä oli aivan muut tekijät, jotka vaikuttivat siihen, että lapsia tehdään.

Ed. Kankaanniemi toi vielä kummallisemman näkökulman. Hän sanoi, että jos ei abortteja olisi tehty, Suomessa olisi 400 000 lasta enemmän. En usko sitä, että sellaiseen henkilöön, jonka kohdalle sattuu se tilanne, että hän joutuu tekemään varmasti yhden elämänsä vaikeimmista ratkaisuista nuorena ihmisenä, se vaikuttaisi siten, ettei hänelläkin olisi — ja yleensä onkin — ne kaksi lasta.

Sitten täällä peräänkuulutetaan ehjiä perheitä. Voiko tällainen ehjä perhe syntyä siitä, että on tällainen, voisi sanoa, yhden kerran kontakti, joka saattaa synnyttää tämän tilanteen? Nämä ovat vaikeita kysymyksiä. Joidenkin uskontojen mukaan jo pelkkä ajatuskin on tuomittava.

Siinä olen ed. Hyssälän kanssa samaa mieltä, mikä on eduskunnassakin ollut muun muassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan kanta jo pitkän aikaa, että isän ja äidin vastuuta omasta lapsestaan pitää lisätä. Siihen ei vaikuta se, vaikka isällä tai äidillä olisi kuinka mones suhde menossa. Lapsella ei kuitenkaan voi olla kuin yksi ainoa isä ja yksi ainoa äiti. Tässä suhteessa meidän pitäisi terävöittää näitä otteita.

Arvoisa puhemies! Olen tässä menossa ottamaan vastaan Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton kirjelmää — huomenna varsinaisesti tempauspäivässä otetaan esiin sellainen jo aika kulunut asia kuin työssäuupuminen. Sekin voidaan yhdistää kyllä tähän väestöpolitiikkaan: Jos olet töistä kovin väsynyt ja toinenkin osapuoli on väsynyt, niin vaikka on tämä vanha sanonta siitä, että ei nyt oikein huvita, kun olen niin väsynyt, se ei välttämättä ole tämä syy, vaan kysymys on myös siitä, ottaisiko siihen työssäuupumisen lisäksi vielä yhden lapsen. Sehän vasta piristäisi tätä meidän elämäämme, että jaksaa tehdä töitä.

Monet tämän tyyppiset tekijät yhdessä vaikuttavat siihen, että tämä asia ei ole niin yksinkertainen kuin annetaan ymmärtää. Mutta onneksi eduskunnassa on paljon toisenlaisia kantoja pääministeriä myöten, joka ulkomaisen lehdistön mielestä tuntuu aina olevan isyyslomalla. Sitten on myös paljon naisia, jotka ovat kiireisen eduskuntatyön ohella pystyneet tähän toimenpiteeseen, johon tämä keskustelukin tähtää. Tulemme nyt katsomaan, mitä ed. Tiuri saa aikaan. Siihen menee yksi kaksi vuotta.

[10] **Päivi Räsänen /skl:** Arvoisa puhemies! Suuri nimien määrä tässä ed. Nordmanin toimenpidealoitteessa kertoo varmasti paitsi ed. Nordmanin ahkeruudesta myös eduskunnan yhteisestä huolesta käynnissä olevasta kehityksestä.

Väestön terveeseen ja tasapainoiseen kehitykseen tulisi vaikuttaa mielestäni ennen kaikkea perhepoliittisin keinoin. Kun viime kaudella lapsilisiä, kotihoidon tukea ja kaikkia perhepoliittisia etuuksia leikattiin, Mannerheimin Lastensuojeluliitto toi meille kaikille kansanedustajille ja julkisuuteen huolensa siitä, että näiden leikkausten signaalivaikutuksena perhepoliittiset asenteet kääntyvät kielteisemmiksi, naisten synnytyshalukkuus vähenee ja myös aborttien määrät kääntyvät nousuun. Kun tästä kävimme tässä salissa ennen lapsilisien leikkausta keskustelua Mannerheimin Lastensuojeluliiton tiedotteen pohjalta viime kaudella, tällaisia heittoja pidettiin lähes loukkaavina.

Valitettavasti kuitenkin tämä ennuste osoittautui oikeaksi. Nimittäin parin vuoden aikana raskaudenkeskeytysten määrä on lähtenyt selvään nousuun. Mielestäni eduskunnan ja hallituksen tulisi kantaa suurempaa huolta tästä kehityksestä. Samanaikaisesti syntyvyys on kääntynyt odotettua jyrkempään laskuun. Tutkijoiden mukaan,

jotka ovat kirjoittaneet artikkeleita muun muassa Lääkärilehdessä, tällä nousulla on yhteytensä juuri perhepoliittisten tukien leikkaukseen, aivan näillä sanoin. Eli naisten synnytyshalukkuus on vähentynyt ja yhteiskunnassa on tullut ikään kuin kielteisempi ilmapiiri lasten hankkimiselle.

Ajattelen, että perheitä voidaan tukea sekä sosiaaliturvan, ehkä ennen kaikkea esimerkiksi kotihoidon tuen, kautta että myös verotuksen kautta. Itse suhtautuisin hyvin lämpimästi ed. Hyssälänkin esiin tuomaan ajatukseen perheverotusjärjestelmästä. Suomi on lähes ainoita poikkeavia maita Euroopassa, taitavat olla Turkki ja Ruotsi toiset kaksi maata, joissa verotuksessa ei millään lailla huomioida lasten elatusvastuuta. Kuulin, että esimerkiksi Ranskassa neljän lapsen vanhemmat eivät oikeastaan enää maksa veroja lainkaan tuloistaan eli siellä niin voimakkaasti vaikuttavat lapsivähennykset verotukseen.

Toinen asia, mikä ed. Skinnarin puheenvuorossa otettiin ansiokkaasti esiin, on työuupumus. Kun nyt erilaisia ohjelmia on työuupumuksen lieventämiseksi suunniteltu ja hallituksessakin on tällainen pienimuotoinen ohjelma tekeillä, mielestäni siinä tulisi ottaa vahvemmin juuri työn ja perheen yhteensovittaminen esiin. Tällä hetkellä monille vanhemmille nimenomaan tämä on tavattoman vaikeaa työelämän kovien vaatimusten vuoksi ja esimerkiksi sen takia, että osapäivätyö ei ole kannattavaa eikä sitä ole juuri edes tarjolla. Jos verrataan vaikkapa Ruotsiin, siellä on huomattavasti tavallisempaa, että pienten lasten vanhemmista toinen tai jopa molemmat tekevät osapäivätyötä.

Helsingin yliopistossa on tekeillä tutkimus, joka valmistunee aivan piakkoin. Siinä on pyritty pureutumaan lasten mielenterveysongelmiin, jotka nyt kovasti ovat puhututtaneet eduskuntaakin, ja niiden syihin ja nimenomaan vanhempien työelämästä tuleviin riskitekijöihin. Tässä tutkimuksessa on nousemassa eräs riskitekijä hyvin selvästi ylitse muiden, ja se on äitien työuupumus, nimenomaan äitien työuupumus. Tutkimuksessa on haastateltu yli tuhatta 12-vuotiasta lasta ja heidän vanhempiaan. Toivoisin, että nyt, kun tulevaisuusvaliokunta tätä teemaa käsittelee, se ottaisi vahvasti huomioon tämän ja myös tämän tutkimuksen. Toivoisin sitä, että valiokunnasta ja eduskunnasta lähtisi vahva viesti tupopöytiin, joissa taas työelämää linjataan tulevalle vuodelle, ja aivan erityisesti sellainen viesti, että etenkin naisvaltaisilla aloilla työn ylikuormitusta voitaisiin keventää.

Lopuksi jäin vielä syvästi hämmästelemään ed. Kokkosen, joka nyt on valitettavasti poistunut keskuudestamme, tietoa siitä, että laittomien aborttien määrä oli 2,5 kertaa suurempi ennen aborttien laillistamista, siis ennen vuotta 70, kuin laillisten raskaudenkeskeytysten määrä lain hyväksymisen jälkeen. En mitenkään ymmärrä, että se voisi olla mahdollista. Nimittäin esimerkiksi vuonna 73 laillisten raskaudenkeskeytysten määrä oli 23 000 vuodessa. Silloin ed. Kokkosen tiedon mukaan tämä tarkoittaisi sitä, että laittomia keskeytyksiä olisi ennen vuotta 70 ollut noin 50 000. Kun otetaan huomioon, että syntyvyys oli silloin 67 000 vuodessa, se ei todellakaan voi pitää paikkaansa. Laittomien keskeytysten määrästä on varmasti hyvin vaikea tehdä mitään arvioita, koska eihän niitä ole minnekään rekisteröity, mutta olen itse nähnyt tutkimuksen, jossa on arvioitu, että niitä olisi tehty ehkä noin 5 000 vuodessa. Jotkut ovat arvioineet hiukan suurempia lukuja, mutta tällaisia lukuja, joihin ed. Kokkonen viittasi, en ole koskaan kuullut.

[11] **Martti Tiuri /kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin paljon esitetty tulevaisuusvaliokunnalle tehtäviä. Tuntuu siltä, että jos ne ratkaistaan, koko maailman ongelmat tulevat ratkaistuiksi. Mutta meidän täytyy varmaan valita niistä ne, jotka ovat selvimpiä ja hyödyttävät eniten sitä, mihin eduskunta pyrkii. Ihmettelen, miten eduskunta on tähän asti pärjännyt ilman tulevaisuusvaliokuntaa.

[12] **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Nordmanin ja runsaan kansanedustajajoukon allekirjoittama toimenpidealoite väestöpoliittisten tavoitteiden asettamisesta on monella tavalla ajankohtainen. Viittaan kuitenkin tulevaisuusvaliokunnan mietintöön, joka valmistui valtioneuvoston tulevaisuusselonteosta vuonna 1997. Tässä mietinnössä muun muassa todetaan, että huoltosuhde on yhteiskunnassa muuttumassa kestämättömäksi, kun työllisten määrä on nyt työttömyyden mutta tulevaisuudessa entistä selvemmin liian aikaisen eläkkeellejäännin takia liian pieni. Muun muassa tämä toteamus on tärkeä täydennettynä arvioinnilla siitä, millä tavalla väestömme ikääntyy. Arviossa todetaan muun muassa se, että vuonna 2030 työvoimaa arvellaan

olevan 300 000 vähemmän ja eläkeläisiä 400 000 enemmän kuin nyt.

Arvoisa puhemies! Otan tämän näkökulman ihan sen vuoksi, että edellä ed. Tiuri ihmetteli, miten on selvitty aikaisemmin ilman tulevaisuusvaliokuntaa, mutta täydentäisin tätä näkökulmaa sillä, miten tärkeää olisi, että me myös tulevaisuusvaliokunnan mietintöihin ja kannanottoihin pysähtyisimme myös muissa valiokunnissa ja arvioisimme niitä keskeisiä näkemyksiä, näköaloja, jotka liittyvät jo aikaisemmin valiokunnan tekemiin mietintöihin.

Nimittäin tämä väestökehitys ei ole ainoa tärkeä tulevaisuuteen liittyvä havainto. Mitä merkitsee ympäristökehitys, mitä merkitsee tietoyhteiskuntakehitys ja mitä kaiken kaikkiaan merkitsee meille kaikille rakkaan hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuus? Minusta näihin kysymyksiin pitäisi tarttua ponnekkaammin, ja ennen kaikkea kohdistan tämän ajatukseni tällä hetkellä toimivalle Suomen hallitukselle.

Nimittäin me olemme odottaneet jo tämän eduskuntakauden hallituksen tulevaisuusselontekoa, nimenomaan tietoyhteiskuntakehityksestä, mutta ainakin tähän asti olemme odottaneet sitä vielä turhaan. Sen vuoksi minä toivon, että ed. Nordmanin tekemä aloite palvelisi yhdellä uudella tavalla eduskunnan ja nimenomaan uuden tulevaisuusvaliokunnan toimintaa ja työtapoja nimenomaan niin, että me voisimme myös aktivoida hallitusta tulevaisuusselontekojen toteuttamisessa siten, että ne syntyisivät sellaisilta alueilta, jotka me yhteisesti tunnistamme tulevaisuuden kannalta merkityksellisiksi ja tärkeiksi. Tässä mielessä aloitteen arvo parhaimmillaan voi heijastella ei vain eduskunnan sisäisiin työtapoihin vaan myös hallituksen ja eduskunnan väliseen vuoropuheluun tulevaisuuskysymyksistä.

Arvoisa puhemies! Tämän lisäksi haluan tähän aihepiiriin liittyen todeta muutaman perusasian. Nimittäin jo vuonna 96 valtioneuvoston selonteko piti sisällään hyvin selvän kannanoton siihen, mitä merkitsee Euroopan harmaantuminen. Jos verrataan kilpaileviin maanosiin Euroopan tilannetta, niin sehän merkitsee sitä, että muut maanosat ovat nuoria, dynaamisia maanosia, Eurooppa ja Suomi Euroopan mukana tulevina vuosikymmeninä harmaantuu ja ikääntyy. Millä tavalla me vastaamme tähän yhteiskuntapolitiikalla?

Täällä jo aikaisemmissa puheenvuoroissa on tarkasteltu useita näistä tekijöistä, mutta en malta olla puuttumatta pariin yhteiskuntapoliittiseen, mielestäni hyvin merkittävällä tavalla myös tulevaan väestöpolitiikkaan liittyvään tekijään. Meillä on koko yhteiskuntapolitiikan perusta rakennettu kahden tulonsaajan perhemallin pohjalle. Minusta tämä on näkökulma, joka liittyy niin sanottuun pohjoismaiseen hyvinvointiyhteiskuntaperustaan, periaate, josta me keskustelemme aivan liian vähän, mitä merkitystä sillä on todella pitkässä juoksussa. Nyt hyvin helposti me tarkastelemme erilaisia seurausilmiöitä. Me puhumme työuupumuksesta, me puhumme osa-aikatyön vähäisyydestä jne. Sen sijaan meillä voisi olla tietoisempi pyrkimys siihen, että meidän yhteiskuntapolitiikkamme rakentuisi niin sanotun puolentoista tulonsaajan perhemalliin. Tarkoitan puolentoista tulonsaajan perhemallilla nimenomaan sitä, että tarvittaessa vanhemmat voisivat sopeuttaa selvästi nykyistä joustavammin omaa elämäänsä työn, kodin ja perheen välillä. Minä uskon, että pitkässä juoksussa tämän tyyppisten ratkaisujen sisäänrakentaminen olisi kaikkia hyödyttävää. Se toisi uudenlaista tasapainoa meidän lastemme ja nuortemme elämään, mutta väittämäni on, että se toisi myös uudenlaista tasapainoa meidän aikuisten ja vanhempien elämään.

Toinen asia, johon haluan, arvoisa puhemies, pysähtyä, on täällä mainittu isyys ja isyysloma. Minä puhun näistä asioista hyvin suurella nöyryydellä. Vaikka olen suuren perheen isä, en ole vielä päivääkään pitänyt isyyslomaa. En ota tätä ansiona, arvoisa puhemies, vaan enemmänkin tarkastelen sitä, että ei perheiden elämä ole sillä tavalla mekanisoitavissa kuin me täällä eduskunnassa ponnistelemme. Miesten ja naisten tasa-arvon nimissä me yritämme nyt auttaa isiä, että meillä olisi samanlaiset oikeudet lomiin kuin on äideillä. Minusta tämä ei ole tulevaisuuden kannalta kaikkein keskeisimpiä yhteiskuntapoliittisia kysymyksiä. Minä uskon, että lapset tuovat tiettyä innostusta meidän aikuisten elämään, mutta on hyvin paljon kysymys myös arvolähtökohdista, millä tavalla me suhtaudumme eri asioihin, millä tavalla me käytämme aikamme ja millä tavalla me käytämme vapaa-aikamme.

Tässä mielessä ajattelen, toivon ja vetoan teihin arvoisiin kollegoihin ja myös teihin tällä hetkellä salissa oleviin arvoisiin naiskollegoihin, mitä merkitsee se, että tasa-arvon nimissä myös naisten keskinäinen tasa-arvo saisi uusia ulottuvuuksia. Viime lauantaina täyttyi 27 vuotta, jon-

ka ajan olen saanut olla avioliitossa ja pääosin niin, että rakas vaimoni on vastannut kotitöistä pääsääntöisesti hyvin ehkä vanhakantaisellakin tavalla. Olen monta kertaa hämmästellyt, millä voimavaroilla hän toimii verrattuna siihen, kun kuuntelee yleistä keskustelua, joka monta kertaa on sellaista näpertelyä, että tuntuu siltä kuin siinä ei olisi juuri minkäänlaista tuntemusta todellisesta elämästä. Kun ajattelen objektiivisesti sitä, millä ehdoin hän tekee maailman arvokkainta työtä kodissa hoitaen lapsia ja antaen panoksensa myös tulevan sukupolven rakentumiselle ja millä tavalla yhteiskunta palkitsee hänen toimintansa, niin en malta olla ottamatta esille viime torstain kyselytuntia, jolloin arvoisan ministerin vastauksessa jäi se tunne, että kotona nyt vain vietetään aikaa. Minusta tämä kertoo siitä henkisestä lähestymisestä, joka hallitsee meidän yhteiskuntaamme ja joka on tietyllä tavalla yhteydessä myös siihen, millä tavalla me turvaamme tulevan sukupolven, lastemme, huomisen. Ellemme me löydä vahvempia yhteiskuntapoliittisia instrumentteja, joilla varmistamme myös arvokasta kotityötä tekevien vanhempien, pääsääntöisesti äitien, tasa-arvoisemman kohtelun, minulla on se tunne, että tämä kansakunta menettää sellaisia asioita, joita hyvinvoivakaan yhteiskunta ei voi rahalla korvata.

[13] **Kari Uotila /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Muutama kommentti aiheeseen, jonka ed. Nordman on aloitteellaan esiin nostanut.

Kun väestöpolitiikkaa ja perhepolitiikkaa ja varsinkin perhepolitiikkaa käydään läpi, tulee väkisinkin epäilleeksi sitä, mitä muun muassa ed. Räsänen puhui perheen saaman yhteiskunnallisen tuen vaikutuksesta syntyvyyteen. Tuki sinänsä on välttämätöntä ja tärkeää. Osa siitä on universaalia, niin kuin lapsilisät, jotka kuuluvat kaikille eivätkä ole harkinnanvaraisia. Se on aivan oikein. Mutta mikä taloudellisen tuen ja taloudellisen tilanteen suhde on lastentekoon ja syntyvyyteen? En nyt ole ihan varma, kuinka paljon sitä on tutkittu, mutta minusta tuntuu kuitenkin, että jos lapsia tehdään vähän, niin se ei ole kyllä aina rahasta kiinni ja tuskin pelkästään rahalla pystytään nykyaikana lastentekohalua ostamaan. Voi olla jopa niin, että kun mietittäisiin kansankerroksia ja taloudellis-sosiaalista asemaa, niin hyvin paljon on myöskin taloudellisesti vauraita perheitä, joissa lapsiluku jää kuitenkin hyvin pieneksi. Silloin siihen liittyvät muut yhteiskunnan paineet kuten urakehityspyrkimykset, työelämän intensiivisyys ja työelämän vaatimukset, jotka ottavat yhä enemmän aikaa yksilöltä ja perheeltä. Tähän liittyy tietenkin mitalin toisena puolena työuupumus.

Toinen seikka, joka tuli mieleen, on se, että meidän pitää tietysti väestöpolitiikassa ajatella, mikä on väestön määrä, mutta myöskin, mikä on väestön rakenne. Tietysti huoltosuhde on ensiksi mieleen tuleva asia väestörakenteesta, mutta sitten kun mennään työmarkkinoille, lähdetäänkin jo puhumaan siitä, mikä on myöskin työvoiman rakenne.

Olen tässä salissa aiemminkin kantanut huolta työvoiman rakenteesta siltä osin, että niin arvokas ja tärkeä kuin tällä hetkellä kansantalouden veturina onkin tämä it-sektori ja hyvin voimakas teknologiapainotteisuus, niin silti rohkenen kantaa huolta siitä, että myös tavallista työtä, tavallisia ammatteja, käden taitoja, arvostetaan. Tämä liittyy myös väestöpolitiikkaan sillä tavalla, että ellei tätä arvosteta, jollei oma yhteiskuntamme, oma koulutusjärjestelmämme, pysty tuomaan arvostusta myös tavalliselle työlle, ellemme arvosta käden taitoja, niin silloin on äkkiä nähtävissä tulevaisuus, joka joissakin maissa on toteutunut, että tavalliset työt jäävät maahanmuuttajien tai siirtotyöläisten tehtäväksi.

Minusta sellainen Suomi, sellainen tulevaisuus, ei ole terve. Me tarvitsemme maahanmuuttajia, mutta lähtisin siitä, että myöskin maahanmuuttajien rakenteen, esimerkiksi ammattirakenteen ja työmarkkinarakenteen, pitäisi olla monipuolinen, niin kuin oman väestönkin rakenteen pitää olla. Tarvitaan maahanmuuttajia huippuosaajina, heitä tarvitaan varmasti tavallisen työn tekijöinäkin, mutta sellainen polarisaatio, että tavalliset suoritusportaan työt tulisivat tulevaisuudessa siirtotyöläisten tai maahanmuuttajien tehtäviksi, on kielteinen kehitys.

Ed. Tiuri jo vähän oikeastikin oli huolissaan siitä, työnnetäänkö täällä tulevaisuusvaliokunnan syliin kaikki paineet niin globalisaatiosta kuin väestökehityksestäkin. Täytyy tietysti lähteä siitä, että kyllä meidän pitää yhdessä tulevaisuus rakentaa, mutta tulevaisuusvaliokunta voi varmaan olla valiokunta, joka tässä työssä antaa meille työkaluja ja eväitä arvioida ja tehdä ratkaisuja.

Perheverotuksesta ja henkilökohtaisesta verotuksesta käydään keskustelua. Täytyy kuitenkin

muistaa, että pohjoismaisen mallin lähtökohta on henkilökohtainen verotus, joka lähtee kyllä hyvin pitkälti tasa-arvonäkökulmasta. Vaikka paineita ja ehdotuksia tilanteen muuttamiseksi tulee, uskon, että kyllä esimerkiksi naiset hyvin laajasti pitävät kuitenkin tärkeänä, että on henkilökohtainen verotus.

Vielä isyyslomasta. Ed. Karjula sitä aprikoi. Isyyslomassa ei ole minusta ensisijaisesti kysymys isien oikeudesta lomaan. Enemmänkin kysymys on tässäkin suhteessa tasa-arvosta. On aivan selvää, että naiset, jotka rakentavat omaa työuraansa ja ovat toistuvasti pitkiä aikoja työelämästä poissa, kärsivät näistä poissaoloista suhteessa miehiin työuran kannalta. Tältä osin tasa-arvon näkövinkkelistä tätä perhevastuuta ja vanhemmuutta haluttaisiin jakaa jopa niinkin, että isyysloma olisi pakollinen. En tiedä, onko pakko milloinkaan hyvä asia, mutta sellainen suuntaus kuitenkin, että luonnollisella tavalla pieniä lapsia myös isät hoitaisivat, edistäisi tasa-arvoa ja vähemmän esimerkiksi urakehityksen kannalta naiset tasa-arvomielessä hoitovapaista kärsisivät.

Tällaisia hajanaisia huomioita tähän keskusteluun, arvoisa rouva puhemies.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

[14] **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Jaan huolen suomalaisten syntyvyyden vähenemisestä. Kun satun edustamaan näitä potentiaalisia synnyttäjiä, niin ajattelin kertoa, mistä johtuu, että nuoret naiset eivät synnytä.

Meidän väestömme vanhenee, ja tällä hetkellä ensisynnyttäjien keski-ikä on jo enemmän kuin 29 vuotta, eli se on huomattavan korkea. Mielestäni nuorilla naisilla on oikeus sekä perheeseen että uraan. Se on tätä päivää. Ei tarvitse valita vain jompaakumpaa.

Millä me sitten saisimme nuoret naiset synnyttämään? Ainoat keinot ovat ne, että helpotamme nuorten naisten työssäkäymisen mahdollisuuksia, jotta he jaksavat sekä hoitaa perheen että olla töissä. Mitkä tällaisia keinoja sitten ovat? Ensinnäkin näen, että äitiysloman kustannusten jakoa pitäisi tasapuolistaa myös isän työnantajalle, koska muutoin käy niin, että nuoret naiset, niin kauan kuin heidät katsotaan potentiaalisiksi synnyttäjiksi, eivät kelpaa töihin. Muita naisten työssäkäynnin helpottamisen keinoja on myös asia, joka on terveys- ja sosiaalivaliokunnan käsittelyssä, eli työnantajan mahdollisuus kustantaa sairaan lapsen hoitoa.

Kiitän ed. Karjulaa hänen näkemyksistään isyysloman tarpeellisuudesta. Näen myöskin, että isyyslomaa tulisi pidentää ja se tulisi tehdä pakolliseksi sen tähden, että kun lapsia syntyy perheeseen, niin se on melkoinen elämänmuutos isälle. Olen aika usein omassa ystäväpiirissäni nähnyt sen, kun perheeseen syntyy lapsi, sen jälkeen isä lähteekin kävelemään, kun tämä ei oikein sovikaan hänelle. Väitän, että se johtuu vain siitä, että kun isä jää niin ulkopuoliseksi koko lapsen saamisessa, niin on helpompaa paeta kuin jakaa vastuu.

Se, mikä vielä helpottaa nuorten naisten työssäkäymistä, on kotityön teettämisen mahdollisuus muilla henkilöillä. Olen pahoillani siitä, että kotityön tukimalli meni mielestäni pieleen, kun tuki muutettiin verotuksen kautta suoritettavaksi. Kotityötä tekeviä firmoja oli vuonna 99 syntynyt jo 250 ja tänä vuonna jo 50 uutta. Ei ole suinkaan sama, saako kotityöhön menevän rahan kahden vuoden päästä takaisin vai onko se nyt halvempaa. Jokaisen kuukausitulot ja -menot ovat vakiot. Nyt käy niin, että kotityön teettäminen vaikeutuu ja jää vain varakkaimpien eduksi, eikä niin, että myös nuoret naiset voisivat helpottaa omaa urakkaansa ja teettää kotityön muilla. Se loisi lisää työpaikkoja ja lisäksi soisi perheelle enemmän vapaa-aikaa viettää yhdessä.

Jos emme ryhdy toimenpiteisiin, joilla nuorten naisten työssäkäymistä helpotetaan, niin hinta on sitten se, että ei valita lapsia vaan ura. Kodin ja perheen yhdistämisen keinoja tulee lisätä ja myös valinnanvaraa perheille. Myös on mahdollista se, että isä voi jäädä koti-isäksi. Muuten käy niin, että naiset eivät synnytä ja tulevien työikäisten määrä vääjäämättä vähenee.

[15] **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämä keskustelu on ollut hyvä, vaikka se vähän lainehtii puoleen jos toiseenkin, mutta kyllä näen, että nämä haasteet ovat hyvin tärkeitä. Näkeekö tämä eduskunta, mihin meidän pitää pystyä vastaamaan väestön ikääntyessä?

Syntyvyys on hyvin voimakkaasti lähtenyt alaspäin menemään, ja minusta tämä on yksi kysymys, johon meidän pitää pystyä tavalla tai toisella vastaamaan. Minusta pakkokysymykset perhepolitiikassa eivät kyllä ole tätä päivää, vaan pitää antaa itse kunkin perhekohtaisesti harrastaa ja harjoittaa sitä perhepolitiikkaa, jonka parhaaksi näkevät. Uskon, että isät pystyvät vastaamaan ja haluavat vastata myöskin lastenhoidosta omalta osaltaan silloin, kun se on suinkin mahdollista, ja sillä tavalla jakaa äidin paineita. Uskoisin näin, että kyllä hyvänolontunne on molemminpuolinen aina, kun on kyse lapsista ja nuorisosta.

Meidän tulee muistaa, että nuoriso on tulevaisuuttamme, mutta muistaa myöskin se, että ikääntyvällä väestöllä ja heidän tekemällään työllä on erittäin suuri arvo ja sitä meidän tulee arvostaa. Tasa-arvoinen lähtökohta on hyvin tärkeä näissä asioissa: miten haluamme hoitaa ikääntyvän väestön, ja miten he itse haluavat nähdä, että heidät hoidetaan. Siihen pitää löytää mahdollisuuksia. Meillä on taloudellista mahdollisuutta, kun vain meistä edustajista löytyy halua tehdä oikeita johtopäätöksiä ja päätöksiä.

[16] **Pekka Vilkuna /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten ed. H. Aho sanoi, että tämä keskustelu on lainehtinut, mutta niin on laaja aluekin, että sen täytyykin lainehtia vauvasta vaariin -linjalla. Kyllä kuitenkin kaiken perusta mielestäni on perhepolitiikassa. Jos nuoriso saa kunnon lähdön elämäänsä, niin kyllä sieltä kautta tulee vastuuta ja mahdollisuuksia hoitaa myös vanhukset aikanaan.

Tässä mielessä täällä on puhuttu isyysloman pakollisuudesta tai pakottomuudesta. Minun mielestäni meidän täytyy tässä talossa tehdä täysin samanvertaisiksi vaihtoehdoiksi taloudellisesti, jos ei aivan täysin, niin lähes ainakin, kolme vaihtoehtoa nuorille perheille: viekö lapsen järjestettyyn päivähoitoon, jääkö itse hoitamaan lasta kotiin vai palkkaako kotiin lapsenhoitajan. Näiden vaihtoehtojen täytyy olla suunnilleen saman arvoisia perheen talouden kannalta, ja itse kukin voi tehdä vapaasti ratkaisun. Jos ura on niin tärkeä ja palkka niin kova, että siitä ei voi luopua, silloin täytyy olla mahdollisuus palkata kotiin hoitaja ja saada verovähennyksien kautta sen verran yhteiskunnan tukea, että se on mahdollista. Jos taas lasta hoitamaan jää jompikumpi vanhemmista — korostan sanaa jompikumpi, ei missään tapauksessa äidin ole pakko jäädä, vaan se vanhempi, joka on siihen valmiimpi, jääköön hoitamaan — hän saakoon kotihoidon tuen tai muun tämmöisen kautta siihen riittävän kädenojennuksen yhteiskunnalta. Tämä on varmasti pitkässä juoksussa yhteiskunnan kannalta kokonaistaloudellinen ratkaisu.

[17] **Leea Hiltunen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä toimenpidealoite on erittäin tärkeä siltäkin kannalta jo, että tässä on käynnistynyt keskustelu, josta todella toivon, että kannanottoja, mielipiteitä ja esityksiä täältä menee suoraan valtioneuvoston eri ministeriöiden pöydille, niin että siellä voidaan todella vakavasti tutkia niitä esityksiä ja ajatuksia, joita täällä on esille otettu.

Mielestäni työelämän tulisi enemmän palvella yhteiskuntaa eikä niin, että yhteiskuntapoliittisten ratkaisujen pitää palvella pääsääntöisesti työelämää. Tarkoitan lähinnä sitä, että esimerkiksi perheiden eri elämäntilanteita ajatellen työelämän tulisi joustaa eikä niin, että perheet, isät ja äidit, kodit, joustavat työelämän vaatimusten mukaan. Tällä alueella täytyisi saada todellinen yhteinen tavoite, joka varmasti palvelisi myöskin meidän väestönkehitystämme, asenne myöskin ja arvostus perheitä kohtaan. Minä näen, että perhepoliittiset ratkaisut, joita yhteiskunnassa tehdään, muuttavat asenteita ja perheen arvostusta, luovat turvallisuutta niin, että uskalletaan myöskin perhettä kasvattaa ja myöskin saadaan lasten lukumäärää lisääntymään.

Vaikka yksilöverotus meillä on, näen myöskin, että perheverotuksella on oma tärkeä funktionsa, kun tiedämme, että esimerkiksi lapsiperheillä on jo ihan selvitysten ja tutkimusten mukaankin toimeentulovaikeuksia, eli on myöskin taloudellisesta tuesta kysymys silloin, kun perheet ovat vasta alulla ja on ne monet taloudelliset rasitteet, lainat ja mahdolliset opiskeluvelat ja näin. Perheverotus on erinomainen ratkaisu, samoin kuin kotona tapahtuvan työn tukeminen.

Erittäin raikas puheenvuoro oli ed. Karttunen-Raiskion puheenvuoro. Siinä tuli myöskin erittäin hyviä esityksiä, samoin kuin muissa puheenvuoroissa, joissa rohkaistiin kotona tapahtuvan työn tukemiseen ja kannustamiseen.

Ed. Nurmi merkitään läsnä olevaksi.

---

[18] **Håkan Nordman /r:** Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on osoittanut hyvin, että tämä toimenpidealoite nähdään tärkeäksi. Minusta keskustelu on ollut analysoiva sekä tekoja ja toimenpiteitä hakeva. Jää nähtäväksi, miten eduskunta tulevaisuusvaliokunnan avulla lähestyy hallitusta. Minusta on edelleen toivottavaa, että tulevaisuusvaliokunta näkee hallituksen tärkeänä osapuolena, toimijana, näissä kysymyksissä.

Kun olen nähnyt ja huomioinut demokratian osana tätä kehitystä, perustelen sitä sillä, että demokratia on työväline vaikuttaa, ajaa asioita, intressejä. Täsmennän parilla esimerkillä.

Jos tietyt alueet maassa harvenevat, jäljelle jäävät harvat ihmiset pystyvät yhä huonommin ajamaan intressejään, ja seutu harvenee yhä enemmän. Voidaan myös ajatella sukupolvia ja niiden voimasuhteita. Todennäköisesti kasvava joukko eläkeläisiä voi demokratian avulla vahvistaa asemaansa nuorten kustannuksella, jos kehitys jatkuu tällä tavalla.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään tulevaisuusvaliokuntaan.

8) Laki metsästyslain 63 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 103/2000 vp (Marjukka Karttunen-Raiskio /kok ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ampuma-aseen hallussapitolupa on uusittu muovikortiksi, joka on kestävä ja mahtuu hyvin taskuun. On kuitenkin outoa, ettei kyseiseen korttiin ole voitu samalla painattaa kuvaa henkilöstä, joka korttia hallitsee. Kyseisellä kortilla voidaan hankkia ampumatarvikkeita kauppiailta, jotka merkitsevät kirjaansa kortin numeron ja hankkijan nimen tuntematta edes henkilöä. Kauppiaat eivät voi tietää, kuka milläkin kortilla ostoksia tekee, sillä varastettu kortti on toimiva ostoväline. Ampuma-aseasetuksen 49 §:ään tulisi lisätä 7 kohta, jonka mukaan hallussapitolupatodistuksessa on oltava luvanhaltijan valokuva. Jos korttiin lisättäisiin kuva ja samalla muutettaisiin metsästyslakia, voitaisiin antaa riistanhoitoyhdistyksen metsästyksenvartijoille oikeus tarkistaa, onko henkilöllä aseen hallussapitolupa. Näin henkilöllisyyden selvittäminen ei jäisi vain tarkastettavan haluista riippuvaksi.

On selvää, ettei poliisin resursseja voida käyttää tämän enempää metsästyksen valvontaan, vaan valvonta siirretään riistanhoitoyhdistyksen vartijoille. Voidakseen edes jotenkin suorittaa tehtävänsä vartijat tarvitsevat oikeuden tarkistaa aseiden hallussapitoluvat ja luvanhaltijan henkilöllisyyden. Tämä olisi helppo toteuttaa, jos hallussapitolupaan lisättäisiin valokuva ja metsästyslakia muutettaisiin niin, että valvojat saavat tarkistaa luvan.

Sen tähden ehdotan, että metsästyksenvartijalla olisi oikeus tarkistaa riistanhoitoyhdistyksen toiminta-alueella oleskelevien henkilöiden ampuma-aseen hallussapitolupa sekä henkilöllisyys.

[2] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! On sinänsä ihan hyvä asia, että kannetaan huolta tämänkin laatuisista asioista. Olisin kuitenkin suhtautunut tähän hankkeeseen hiukan kriittisesti. Pikkuisen taustaksi kuvaan sitä arkitodellisuutta, joka kentällä tällä hetkellä on.

Ensinnäkin oletan, kun tässä esitetään metsästyslakia muutettavaksi, että ollaan huolissaan siitä, että ampuma-aseita käytetään metsästyksessä ja niihin hankitaan panoksia, ja sitten myöskin ollaan huolissaan siitä, että ei pystytä osoittamaan henkilön oikeaa henkilöllisyyttä tarkastustilanteissa.

Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ampumatarvikeliikkeissä tapahtuvasta ostotapahtumasta toteen, että tämä asia on hoidettavissa niin yksinkertaisesti, että annetaan näille luvanvaraisesti toimiville ampumatarvikeliikkeille velvollisuus tarkistaa henkilötodistuksesta, että aseenkantoluvassa oleva henkilö on se, joka on paikalla. Silloin siihen tarkoitukseen ei tätä lisäystä tarvita.

Nimittäin tämä lisäys on erittäin kallis operaatio. Tämä maksaa niin sanotusti maltaita. Kysy-

mys on siitä, että leimaveromaksu, onko se nyt 80 markkaa, moninkertaistuu.

Edelleen: Aseen hallussapitolupa on tarkoitettu suurin piirtein henkilön eliniäksi. Jo 16-kesäinen saa ehdollistetun hallussapitoluvan, ja iän karttuessa 18 vuoteen voi saada hallussapitoluvan omiin nimiinsä ilman ehdollistamista. Kun 60-vuotiaana on reippaan elämän eläneenä näyttämässä tätä kuvaa, tunnistus voi olla tosi vaikea tapahtuma. Sillä tavalla elämän arkitodellisuus on vähän toisenlainen suhteessa siihen taloudelliseen ponnistukseen ja sen järjestämiseen, että kuva tulee painetuksi oikean henkilön kuvana.

Mikä sitten käytännön tilanne kentällä on? Se on ensinnäkin sellainen, että tällä hetkellähän on todellista valvonnan tehostamisen tarvetta. Meidän alueellamme Oulun läänissä ja myöskin Lapin läänissä ei ole mitään muuta kuin poliisikontrolli, joka toimii. Metsästyksenvartija saa ihan rauhassa kysellä mitä tahansa ja niin sanotut metsästäjät vastaavat, mitä huvittaa, näyttävät joulupukkia kuvaavaa postikorttia ja niin poispäin, ja se saa luvan riittää tässä tapahtumassa. Helsingin Sanomissakin oli jokin aika sitten kuvaus tästä arkitodellisuudesta, että metsästyksenvartijat, riistanhoitoyhdistyksen valtuuttamat, ovat täysin hampaattomia sen tilanteen kanssa, eikä mitään varsinaista metsästyskontrollia ole tällä hetkellä. Riistamailla tehdään juuri mitä huvittaa.

Tässä siis tarvitaan jotakin aivan perustavaa laatua olevaa muutosta. Se perustavaa laatua oleva muutos voi lähteä vain siitä, että riistanhoitoyhdistyksen tai jonkin muun nimeämille valvojille annetaan laissa todelliset valtuudet, jotka lähentelevät aika tavalla poliisin valtuuksia tällaisessa tilanteessa. Tiedän hallintovaliokunnassa 12 vuotta istuneena, että sen miltei-poliisinvaltuuden saaminen voi olla aika mittavan urakoinnin takana tässä laitoksessa. Niin että tässä ollaan äärimmäisen toivottoman tilanteen kanssa tekemisissä tällä hetkellä. Sinänsä on myönteistä, että asiasta kannetaan huolta, mutta tilanne ei ehkä nyt juuri tällä konstilla korjaannu. Tähän tarvittaisiin aivan toisen luokan perustavaa laatua olevia muutoksia valtaoikeuksiin ja lainsäädäntöön ylipäätään.

[3] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karttunen-Raiskio on mielestäni tehnyt aivan hyvän aloitteen, jota tekee mieli kannattaa, mutta ed. Pulliainen käytti erittäin hyvän opponointipuheenvuoron. Molemmat näkökohdat kun halutaan yhdistää, löydetään hyvä tulos.

Varmasti on niin, että käytännössä maaseudulla tässä asiassa ei ole ongelmia. Siellä tunnetaan toinen toisensa, siellä tiedetään, kenelle myydään patruunoita, tiedetään, kuka liikkuu metsässä. Mutta toisaalta jollakin tavalla pitäisi olla kontrolloitavissa se, jos patruunoita ostaa tuntematon henkilö vieraalla paikkakunnalla, onko hän juuri se henkilö, jolle lupa on myönnetty. En tunne, mikä tässä on käytäntö, mutta pitäisin välttämättömänä, että tarkistetaan, että luvan kanssa liikkuu asianomainen henkilö, jos siinä valokuvaa ei ole.

Mutta itse fyysisen tarkoituksen, mikä mainitulla lakialoitteella on, toivoisin kyllä toteutuvan. Tietysti, jos joitain poliisin rutiininomaisia tehtäviä voidaan yhteiskunnassa antaa muulle sektorille, kuten aloitteessa ja äskeisessä puheenvuorossa ed. Karttunen-Raiskio ehdotti, se olisi tietysti osaltansa hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies: Vastauspuheenvuorojen pituus on 1 minuutti.

[4] **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on noudatettu erittäin tiukkaa linjaa sen suhteen, kuka meillä saa aseita kantaa. Meillä ei voi räiskiä kuka ja missä vaan, ja silti vahinkoja metsällä sattuu, mistä voidaan joka päivä lehdistä lukea.

Kortin uudistamiseen menisi ilmeisesti noin 10 miljoonaa markkaa. Kun kortteja uusitaan, mielestäni vanhat kortit voisi sitä mukaa vaihtaa uusiin. Kai kortin tilaajakin sitten maksaa siitä osan? Mielestäni hyöty menee hinnan yli, sillä kortilla hankitaan ampumatarvikkeita, se on henkilölle aseen hallussapitolupa, ja näin voidaan tarkistaa, että oikea henkilö on oikean luvan kanssa liikkeellä.

[5] **Jyrki Katainen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Karttunen-Raiskion tekemä lakiesitys on hyvä nimenomaan käytännöllisyyden kannalta. Tällä muutoksella ei ehkäistä metsästysvahinkoja, mutta metsästäjien ja ampumaharrastusta harrastavien ihmisten kannalta se olisi huomattavan paljon käytännöllisempi. Kustannusvaikutus on se, mitä ed. Karttunen-Raiskio totesi, noin 10 miljoonaa markkaa. Tätä asiaa on aikaisemminkin jo sisäministeriössä suunniteltu.

Minä koen tämän tämmöisenä yksinkertaistavana, harrastajia hyödyttävänä muutoksena, jonka kustannusvaikutus ei kuitenkaan ole millään tavalla mittava. Se, että aseenkantolupa on nimenomaan ankkuroitu kyseiseen henkilöön, että se pystytään todentamaan samasta kortista, on kaikkien, niin metsässä liikkujien kuin ampumaharrastusta harrastavien, etu. Samalla kun patruunoita ostetaan, yhdellä kortilla pystyttäisiin todistamaan, kuka asetta käyttää, kuka patruunoita on ostamassa.

6 **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tässä lakialoitteessa, joka koskee metsästyslain 63 §:n muuttamista, on kiinnitetty huomiota tärkeisiin asioihin. Kuitenkin, mitä itse olen puhunut metsästäjien ja järjestöihmisten kanssa, he kokevat, että jo nyt lompsa alkaa olla kovin paksu, kun siellä on kaiken maailman henkilöllisyystodistuksia ja kortteja. On vaikea aina todeta, missä paikassa mikin kortti pätee. Tämä esitys on sinänsä hyvä, mutta kyllä henkilöllisyyden toteamiseen riittää henkilöllisyystodistus ja metsästyskortti. Uudistukset ovat aina tervetulleita, en halua takertua ainakaan henkilökohtaisesti mihinkään vanhoihin asemiin.

Lisäksi olen sitä mieltä, että rikolliset kyllä pystyvät hankkimaan patruunansa ilman henkilöllisyyden toteamista. Ne hankitaan yleensä muita teitä kuin kaupasta ostamalla.

Tärkein kohta mielestäni on se, että metsästyksenvartijalla on todellinen oikeus tarkastaa riistanhoitoyhdistyksen toiminta-alueella oleskelevien henkilöiden henkilöllisyys. Tämä on tärkeä kohta. En käy toistamaan sitä, mitä ed. Pulliainen jo aiemmin totesi, että se vaatii meidän kansanedustajien asenteiden muutoksia vielä rajusti, ennen kuin muutoksiin päästään.

7 **Timo Kalli /kesk:** Arvoisa rouva varapuhemies! Teidän ja ed. Pulliaisen johdolla vuonna 93 uudistettiin nyt voimassa oleva metsästyslaki. Muistan varsin hyvin asiantuntijakuulemisen. Silloinhan päätettiin niin, että riistanhoidon valvoja voi tarkistaa, onko ase laillinen ja onko olemassa metsästyslupa. Henkilöllisyyttä ja sitä, onko kyseisellä metsästäjällä aseenkantolupa, metsästyksenvalvoja ei voi suorittaa. Sen voi tehdä vain poliisi. Silloin vuonna 93 jonkin verran tästä keskusteltiin ja päädyttiin tähän. Jos nyt tämän kaltaiseen muutokseen lähdetään, niin ilmeisesti olisi hyvä, että tämä asia lähtisi ministeriöstä ja tähän liittyisi laajempi tarkastelu. Saattaa olla, että samassa yhteydessä sittemmin voidaan puuttua myöskin tähän, onko kortissa kuva vai eikö ole. Nythän on niin, että voimassa olevat pahviset kortit ovat voimassa niin kauan, kun me elämme. Ne, jotka hankkivat uuden, tietenkin saavat muovisen läpyskän, joka sitten voi paisuttaa lompakkoa.

8 **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Päinvastoin itse olen saanut metsämiehiltä nimenomaan sitä palautetta, että he toivoisivat, että metsästyksenvartijat voisivat tarkistaa paremmin aseen hallussapitoluvan. Kun kortin tulee joka tapauksessa olla mukana, se ei kyllä lompakkoa paksunna, jos siinä kortissa on kuva.

9 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä viimeksi mainitussa asiassahan ed. Karttunen-Raiskio on täysin oikeassa: paino ei siitä lisäänny eikä kortti paksuunnu. Olemme edes yhdestä asiasta samaa mieltä.

Minä vain totean sen, että se perimmäinen ajatus, joka tässä toimisi ja veisi asiaa eteenpäin, valitettavasti on lainsäädännöllisesti ja asenteellisesti erittäin pitkän kuusen takana. Minä olen sitä mieltä, että ajatus on oikea. Tällä konstilla se homma ei parannu. Se tarvitsee erittäin toisenlaista lähestymistapaa, toisenlaisia oikeuksia valvojille ja koko homman perusteellista uudelleenarviointia. Valitettavasti silloin vuonna 1993 tähän tulokseen ei päästy. Silloin se viiva vedettiin, niin kuin valiokunnan nykyinen puheenjohtaja totesi, juuri tähän väliin.

10 **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! En nähtävästi ilmaissut itseäni tarpeeksi selkeästi äsken. Teen sen nyt. Tarkoitan esimerkiksi sellaista, että jos nyt kansanedustaja menee pankkiin ja haluaa todistaa henkilöllisyytensä, kansanedustajakortilla se ei käy. Pitää olla tietty virallinen asiakirja, joka on joko passi taikka ajokortti ja josta katsotaan, onko henkilö se henkilö, jota kortti osoittaa. Tarkoitin kysyä, mitenkä me voimme taas vakuuttaa eri tahot korttien pätevyydestä. Onko esimerkiksi uusi metsästyskortti sellainen dokumentti, että se kelpaa pelkästään metsällä, vai onko se yleisesti yleispätevä? Alkaa tämä keskustelu, jota en pidä niin hyvänä. Juuri sitä yritän tässä tavoitella, että tässä on kaksi asiaa kytketty toisiinsa: ampuma-aseen hallus-

sapitolupa ja henkilöllisyys. Olisi voinut olla ehkä helpompaa viedä näitä asioita eteenpäin niin, että olisi tehty kaksi lakialoitetta ja olisi myös käsitelty kaksi asiaa eduskunnassa.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

9) Laki rikoslain 23 luvun 5 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 106/2000 vp (Tero Mölsä /kesk ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Anu Vehviläinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja ed. Tero Mölsä ei voi osallistua tähän keskusteluun, joten lupasin myös hänen puolestaan hieman tätä esitellä. Mutta olen itsekin tähän asiaan aivan viime viikolla ja viime viikkojen aikana jonkin verran perehtynyt siksi, että omassa maakunnassani Pohjois-Karjalassa viime kesänä juhannuksena Outokummussa sattui veneonnettomuus, jossa humalainen kuljettaja ajoi isolla tehokkaalla veneellä toisen veneen yli, ja tällä kuljettajalla oli 2,5 promillea veressä. Siltä pohjalta jätimme viime viikolla pohjoiskarjalaisten edustajien kanssa kyselyn oikeusministeri Koskiselle, aiotaanko rikoslaki pitää edelleen samana vesiliikennejuopumuksen osalta vai muuttaa.

Historiahan on se, että kun vuosi sitten tuli uusi rikoslakimme voimaan, taisi olla lokakuun alussa, siinä on kirjoitettuna, että vesillä juopumuksen raja on 1 promille, kun taas tiellä, ilmassa ja junaliikenteessä se on 0,5 promillea. Vielä 90-luvun alussa vesiliikenteen raja oli 1,5 promillea eli nykyistä vieläkin korkeampi. Ed. Mölsän ym. lakialoite lähtee siitä, että nyt pitäisi vesiliikennejuopumuksen rajaa laskea 0,5 promilleen eli samalle tasolle, mitä muutkin promillerajat ovat.

Itse kannatan lämpimästi tätä lakialoitetta. Minusta se, että promillerajat poikkeavat toisistaan, tuntuu erittäin huonosti perustellulta. On selvää, että vastuutonta veneilijää eivät mitkään promillerajat pysty estämään. Hän ajaa siitä huolimatta. Mutta se, että vesiliikennejuopumuksen promilleraja olisi sama 0,5, mitä esimerkiksi tiellä on, olisi minusta asennetasolla tärkeä asia. Se antaisi signaalin, että vesillä humalassa ajaminen on yhtä vakava rikos kuin on autolla ajo humalassa ollessa. Perustelen aloitteen tärkeyttä nimenomaan asenteellisella puolella.

Kun tutkin voimassa olevaa lakia ja sen pykäliä, huomasin, että laki tuntee vain käsitteen vesiliikennejuopumus, kun taas tiellä puhutaan rattijuopumuksesta ja törkeästä rattijuopumuksesta eli asteikossa on kaksi eri nimikettä. Myös tämä antaa minusta asennetasolla sellaisen signaalin, että veden päällä liikkuminen juovuksissa ei olisi niin vakavaa kuin se tien päällä on.

Tämä aloite lähtee tästä eteenpäin, ja me puolestamme odotamme vastausta kirjalliseen kysymykseen muutaman viikon ajalta oikeusministeri Koskiselta. Hallituksen piirissä ainakin liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen otti kesällä kannanoton, jossa hän kannatti promillerajan laskemista 0,5:een myös vesiliikenteessä, joten katsottavaksi jää, mitä mieltä tästä yleisemminkin ollaan, mutta lakialoite on järkevä.

[2] **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa puhemies! Minulla on kädessäni eilen Ylämyllyllä Pohjois-Karjalassa päivätty kortti, jossa on muun muassa seuraava teksti: "Menetin juhannuksena Outokummun veneonnettomuudessa veljeni ja veljeni pojan, perheensä ainoan lapsen. Humalaiset olivat asialla. Veneessä ratissa 2,5 promillea." Suluissa lukee: 130 hevosvoimaa.

Tämä kertoo siitä samasta onnettomuudesta, josta sai alkunsa ed. Anu Vehviläisen kirjallinen kysymys, jonka olen myös allekirjoittanut. Merkillepantavaa on, että nyt päättymässä olevan purjehduskauden aikana tämä ei ollut ainoa tuhoisa veneonnettomuus, jossa veneen ohjaaja oli tuntuvasti humalassa. Leipätyössäni 35 vuoden aikana olen tullut jossakin määrin skeptiseksi sen suhteen, että uusilla kriminalisoinneilla voitaisiin ylipäätään lisätä ihmisten vastuuntuntoa. Vesillä liikkuminen edellyttää nimenomaan vastuuntuntoa ja edellytyksiä liikkua turvallisesti.

Vesiliikenteen voimassa oleva promilleraja, olkoonkin, että sitä on äskettäin tarkistettu ed. Vehviläisen kuvaamalla tavalla, heijastaa kuitenkin sellaisia parinkymmenen vuoden takaisia

asenteita vesillä liikkumisen suhteen. Uudet vahvat muskeliveneet ja niissä tehokkaat koneet ja ylipäätään vapaa-ajan veneilyn lisääntyminen asettavat uusia turvallisuusvaatimuksia vesillä liikkumiseen. Näissä uusissa olosuhteissa voimassa oleva promilleraja kenties antaa väärän viestin. Veneilykulttuurin on joka tapauksessa muututtava vastuullisempaan suuntaan, ja tämä lakiesitys saattaisi toimia juuri sen suuntaisesti.

Kuten ed. Vehviläinen toi esille, liikenne- ja viestintäministeri Olli-Pekka Heinonen tuli elokuun lopulla julkisuuteen ja otti kantaa tämän promillerajan alentamisen puolesta. Se oli jonkin tai joidenkin tuhoisten veneonnettomuuksien jälkeen. Tämän lakialoitteen kohtalo saattaa olla se, mikä edustajien lakiesitysten kohtalo ylipäätään on. Mutta kun oikeusministeriön kansliapäällikkö Kirsti Rissanen joku viikko sitten esitteli lakivaliokunnan tulevan talven töitä, hän toi kysyttäessä esille, että oikeusministeriössä pohditaan, tulisiko vesiliikenteen promillerajaa laskea. Lainsäädäntöteknisesti promillerajan kirjoittaminen varsinkin, kun tieliikenteestä, kumipyöräliikenteestä, on olemassa vastaavat säännöt, on varsin yksinkertaista, ja jos tähän ratkaisuun päädytään, uusi promilleraja voisi varsin hyvin tulla voimaan jo tulevaksi purjehduskaudeksi.

Ed. Mölsän lakialoite toimii saman suuntaisesti kuin ed. Vehviläisen kirjallinen kysymys. Sen vuoksi molemmat ovat paikallaan.

[3] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tero Mölsä on jättänyt hyvin kannatettavan lakialoitteen, jonka yksi allekirjoittaja myös olen, tavoitteena saada turvallisuutta vesiliikenteeseen. Tähän tällä aloitteella halutaan tähdätä. Se, että lainsäädäntö antaa selkeät suuntaviivat kohti liikenneraittiutta, on jo osoittamassa yhteiskunnan asennetta vesillä liikkuvia kohtaan.

Viime kesältähän todella oli ikäviä uutisia, niin kuin täällä edustajakollegat ovat jo sanoneet. Onnettomuudet siinä mielessä ovat turhia, että ne on aiheuttanut alkoholi, vastuuton liikkuminen, syyttömille ihmisille. Syyttömät muut vesilläolijat joutuivat onnettomuuden uhreiksi. Mielestäni tilanne nyt on sikälikin huomattava, että vesillä liikkuu todellakin hyvin nopealiikkeisiä, suuritehoisia liikennevälineitä, ja näin ollen onnettomuusriskit ovat suuret. Nämä koskevat ei vain veneilijöitä, jotka kohtaavat toisensa, vaan vesillä liikkuu myös uimareita. Hyvin lähellä uimarantoja ja uimareista piittaamatta saatetaan liikkua moottorivetoisilla vesiliikennevälineillä, ja silloin kone on vaikeasti hallittavissa, kun nopeudet ovat suuria. Vaaratilanteitahan vedet ovat täynnä kesäkaudella. Tämän vuoksi aloite on ihan oikea.

Itse olen myös jättänyt kevätkaudella saman suuntaisen toimenpidealoitteen, jossa promillerajaa oli ehdotettu vieläkin alhaisemmaksi, 0,2:een. Mutta hyvä, jos raja voidaan pudottaa edes 0,5:een. Vesillä nimittäin on hukkumisen riski maantieriskeihin nähden olemassa. Kyllä vesillä liikkuminen on vaarallista, ei vain liikkujan itsensä, vaan ennen kaikkea muiden vesilläliikkujien kannalta, olkootpa he sitten veneellä liikkuvia, uimareita tai keitä tahansa muita, sukeltajia jne. Eli tämä aloite on tavattoman hyvä. Jos sillä edesautetaan ihmisten vastuuntuntoa, niin se on kaikkein parasta. Mehän kaikki tiedämme, että poliisin voimavarat vesiliikenteen valvontaan ovat hyvin rajalliset. Poliisikin on kesällä lomalla ja vain välttämättömät hälytysluonteiset rutiinitehtävät pyritään täyttämään. Ehkä joitakin yksittäisiä partiointi-iskuja tiettyinä viikonloppuina voidaan vesiliikenteen osalta suurimmille vesille osoittaa, mikä on tavattoman hyvä. Toivoisi, että sitä olisi entistä enemmänkin kesäisin. Olisi hyvin tarpeellista, että laki ei olisi sellainen, että se jää turhaksi, jos ei sitä valvota. Mutta kuitenkin jo laki osoittaa suunnan, mihin tulee pyrkiä, ja antaa mahdollisuuden valvontaan ja antaa mahdollisuuden, jos onnettomuuksia aiheutetaan, raskaampiin rangaistuksiin. Sekin on pelotteena lain noudattamiseen, ja sitten tietysti laki on kaikin tavoin ohjaamassa vesiliikenteessä myös raittiuteen ja turvallisuuteen.

Toivon, että lakialoite synnyttää vilkkaan keskustelun ja sitä kautta päästäisiin siihen, että vesiliikenne olisi turvallista kaikille vesillä liikkuville ja siellä vapaa-aikaansa viettäville tai työssä oleville ihmisille.

[4] **Seppo Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Tässä asiassa tuntuu nyt menneen asian esittelyssä puurot ja vellit täysin sekaisin. Yhteiskunnan tehtävä on suojella ulkopuolisia juopuneen tuhoilta. Kun edellisen kerran asiaa käsiteltiin 1980-luvulla, olin Saaristomeren merivartioston komentaja. Alueeni oli Hangosta Vaasan läänin rajalle, sisältäen Ahvenanmaan. Tutkitutin kaikki sellaiset onnettomuustapaukset, joissa juopu-

nut veneilijä oli ulkopuolisille aiheuttanut hengenvaaran. Niitä tapauksia ei ollut yhtään kymmenen vuoden aikana. Kaksi kertaa juopuneen johdosta toisen ulkopuolisen veneen henkilöt olivat joutuneet veden varaan, mutta eivät olleet edes kuolleet. Tämä on karjatilan soutuveneporukoissa syntynyt hupiesitys, jossa nyt lekalla lyödään kärpästä. Kyllähän selvin päinkin sattuu. Jos otetaan esimerkiksi ed. Vehviläisen esimerkki, että joku oli 3,5 promillessa tehnyt jotakin, niin mitä sillä on tekemistä 0,5:n, 1,0:n, 1,5:n tai 0,2:n kanssa? Samoin yhtä kummallinen oli ed. Erkki Kanervan esimerkki siitä, että joku ajoi juovuksissa omaan porukkaansa. Voihan joku perheenisä hyppäyttää parvekkeelta porukkansa alas samalla lailla, sille ei yhteiskunta voi mitään. Mitäs menivät sellaiseen veneeseen! Mutta ulkopuoliselle ei saa aiheuttaa vahinkoa.

Ainoa järki tässä voisi olla sellainen, että olisi solmuraja, esimerkiksi 25 solmua, ja sitä nopeammin ajavilla 0,5 promillen raja. Poliisihan pystyy sen tutkalla hyvin selvittämään. Nimittäin merellä on pienet tilannenopeudet yleensä. Ajatelkaapa purjevenettä. Joku juo kolme pulloa olutta, ja sen jälkeen se mies pitäisi panna putkaan. Jostain Utösta poliisi lähtee hinaamaan Turkuun venettä, jossa on selvin päin oleva mies. Emmehän me sellaisia poliisi- eikä merivartiostovoimavaroja saa, vaikka kymmenkertaistettaisiin ne. Kun puhutaan poliisin voimavaroista, niin tällähän juuri voimavaroja pannaan aivan turhaan käyttöön ja ihan turhan päiten. Eli sanoisin vain yksinkertaisesti: suutarit pysykööt lestissään.

[5] **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Niin kuin eräissä puheenvuoroissa on sanottukin, asia on ollut jo aiemminkin esillä ja paraikaa sitä käsitellään liikenneturvallisuustyöryhmässä, jossa liikenneministeriön, poliisin ja oikeusministeriön asiantuntijat yhdessä tätä puntaroivat.

Sinänsähän tässä on taustalla aika tuore säännös. Siinä on koetettu mahdollisimman hyvin harkita rajaa siten, että sitä olisi mahdollista valvoa ja että tällaiset tilanteet olisivat myös kansalaisten havaittavissa herkemmin. Mutta kuten täällä on sanottu, veneonnettomuudet voivat olla aivan yhtä vaarallisia ja ruorijuopot voivat uhata muiden turvallisuutta aivan kuin autoliikenteessäkin rattijuopot tekevät. Täytyy miettiä keinoja, miten voidaan tehokkaimmin ennalta ehkäistä myös vesiliikenteessä juopumuksen aiheuttamia vahinkoja ja onnettomuuksia.

Pitää miettiä sekä ennaltaestävyyttä että myös sitä, kuinka saadaan laajalle leviämään tieto, että veneenkin ajaminen juopuneena on rangaistavaa. Myöskin pitää olla riittävät valvontamahdollisuudet. Kymmenientuhansien järvien Suomessa ei poliisin toiminnan varaan kovin paljon voida rakentaa. Veneitä ei riitä kuin pääsatamiin tai pääveneilyväylien varrelle. Tarvitaan yleistä kansalaisvalppautta ja sitä, että puututaan silloin, kun nähdään, että juopporemmiä tai selvästi päihtyneitä ihmisiä on veneeseen menossa.

Tapahtuneet todella vakavat ja valitettavat onnettomuudet toivottavasti herättivät kansalaismielipidettä laajemminkin siihen, että vesillä juopuneena liikkuminen on vaarallista niin itselle kuin muillekin. Tarvitaan mahdollisesti myös lainsäädännön hienosäätötyötä. Tässä normissa on jo aikaisemminkin jonkin verran pohdituttanut se, että siinä ei ole eriytetty sitä, että ison matkustajalaivan tai ylipäänsä ison aluksen kapteenilta voidaan ja pitää edellyttää paljon enemmän myös raittiuden suhteen kuin soutuveneellä liikkuvalta tai pienemmällä paatilla sisävesillä liikkuvalta. Ehkä myös ikään kuin rangaistussäännösten porrastamista tarvittaisiin voimakkaammin sitten, kun tätä mahdollisesti lähdetään jalostamaan.

Se, että ei voi suoralta kädeltä sanoa että pitäisi tämän suuntainen muutos tehdä, johtuu siitä, että meidän rikoslaissamme erityisesti pitää miettiä sitä, että laki on valvottavissa ja toteutettavissa, että se myös johtaa tavoiteltuun tulokseen. Yhteinen huoli niin liikenneministeriöllä kuin oikeusministeriölläkin on se, että vesillä raittiutta edistetään ja päihtyneenä liikkumista rajoitetaan ja sitä pyritään mahdollisimman tehokkaasti ennalta ehkäisemään.

[6] **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Vähän joutuu ehkä olemaan eri mieltä kuin useimmat puheenvuoron käyttäjät. On vähän yllättävää, että olen eri mieltä kuin ed. Erkki Kanerva, koska yleensä edustan ankarampaa linjaa.

Jos vertaillaan asiaa esimerkiksi polkupyöräilijöiden kohdalla, heillä ei ole mitään promillerajaa tällä hetkellä. Aikaisemmin, muutama vuosi sitten, oli sillä tavalla, että jos ajoi polkupyörällä päissään, niin paljon humalassa, että oli vaaraksi itselleen ja toisille, rangaistakoon niin ja niin. Juopuneen polkupyöräilijän kiinni saaminen oli

jo melkoinen teko poliisivoimissa 20—30 vuotta sitten, ja kuria silloin pidettiin.

Lakia muutettiin aivan hiljattain, muutamia vuosia sitten siten, että jos on niin paljon humalassa, ettei hallitse pyörää ja aiheuttaa vaaraa toisille, rangaistakoon sakolla, mutta jos aiheuttaa itselleen vaaraa, siinä ei ole rangaistavaa lainkaan. Viittaan vähän ed. Seppo Kanervan puheenvuoroon. Jotain meidän pitää vaatia myöskin kansalaisilta itseltään.

Voisi aivan hyvin ajatella, että jos raja laskettaisiin moottoriveneillä 0,5 promilleen, ja niin kuin ed. Seppo Kanerva sanoi, myöskin määrätyn nopeuden omaaville veneille 0,5 promilleen, se olisi aivan paikallaan. Mutta tämän saman lain piiriin tulisivat ilmeisestikin nyt — olen niin vieraantunut, kuusi vuotta olen jo ollut poissa — joka tapauksessa niin soutuveneet kuin kaikki ruuhetkin. Kun tiedetään, että jopa kahdesta olutpullosta 60 kilon painoiselle henkilölle tulee 0,5 promillea, se tulisi kovin helposti. Tietenkin minun pitäisi olla sitä mieltä niin kuin yleensä näissä asioissa ja oikeastaan olenkin, että kaikessa liikenteessä pitäisi olla 0 promillea. Sehän olisi lähtökohtana kaikkein turvallisinta, mutta se ei perustuisi elävään elämään, sitä ei pystyttäisi valvomaan ja se olisi liian hankalaa. Jos asiasta eduskunnassa äänestetään, minä tietenkin aikaisempiin puheisiin verraten olen esityksen kannalla mutta pitkin hampain.

[7] **Anu Vehviläinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin esitän ministeri Koskiselle todellakin toivomuksen, että liikenneturvallisuustyöryhmässä tätä asiaa laajasti ja syvällisesti pohdittaisiin. Sanoitte, että lain on oltava valvottavissa ja toteuttavissa. Näin totta kai tulee tässäkin olla tavoitteena, mutta kun ette ollut vielä salissa, käytin puheenvuoron, jossa perustelin, että tämä on asennetasolla aika tärkeä, että olisi samanlaiset promillerajat, oltiinpa sitten vesillä tai tien päällä.

Ed. Seppo Kanervalle toteaisin, kun jankkasitte, ettei saa aiheuttaa toiselle vaaraa: Outokummun tapauksessa aiheutettiin vaara kymmenelle henkilölle, kun supervene ajoi pienen veneen päälle ja kolme henkilöä kuoli. Siinä aiheutettiin nimenomaan toisille kaiken kaikkiaan erittäin suuri vaara.

Totesin myös puheenvuorossani aiemmin, että eihän vastuuttomia veneilijöitä hillitse mikään, olivatpa promillerajat ihan mitkä tahansa, he varmasti ajavat. Mutta korostan sitä, että pitäisi olla tietynlainen yhteiskunnallinen näkemys siitä, että vesillä humalassa ajo, nimenomaan moottorikäyttöisellä veneellä ajo, on ihan yhtä vakavaa kuin se on tien päällä.

[8] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tällähän tavoitellaan turvallisuutta vesiliikenteeseen. En tiedä, olenko oikein kuullut tai ymmärtänyt, kun jäin hämmästelemään, että vaikkapa suuren matkustajalaivan tai muun liikenteessä olevan matkustajia kuljettavan laivan kuljettajalla saa olla veressä alkoholia. Tämä tuntuu hyvin yllättävältä. Minusta olisi aivan luonnollista, että jos on liikennettä kuljettava henkilö, olipa kyseessä juna, lentokone, laiva, linja-auto tai taksi, silloin promillerajan pitäisi olla 0,0. Tämä minusta tuntuu oudolta, jos on tällainen epäkohta, että vielä jotakin Siljan tai Viking Linen laivaa tai muuta sisävesialusta, jossa on matkustajia, saa kuljettaa, jos on ripauskaan alkoholia. Tämä pitäisi saada ihan ehdottomaan 0,0 promilleen.

[9] **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa puhemies! Ehkä olen ilmaissut puheenvuorossani itseni huonosti, jos se oli kuultavissa niin, että kannatin tarkkaa 0,5 promillen rajaa tai että se koskisi soutuvenettä ja ruuhta. Yhä mielestäni puhuin tehokkaista muskeliveneistä ja vastaavista.

Ed. Seppo Kanervalle, kun aioin sen sanoa, sanon sen vieläkin, vaikka ed. Vehviläinen sen toi esille: Nimenomaan tehokas vene ajoi pienemmän veneen yli. Se pienempi vene meni miltei sananmukaisesti päreiksi, ja siinä yhteydessä kuoli kaksi ihmistä. Se vaara aiheutettiin siis ei itselle eikä omassa veneessä oleville vaan konkreettisesti toisessa veneessä oleville ja abstraktisti ties kuinka monelle kymmenelle ihmiselle.

Keskustella tästä asiasta pitää, ja sekä ed. Vehviläisen kysymys että tämä lakialoite ovat mukana siinä keskustelussa, jota oikeusministeriö jo käy.

[10] **Seppo Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Toistaisin vain sen, minkä totesin ed. Vehviläisen asiasta, että jos joku ajaa 3,5 promillen humalassa, on ihan samantekevää, ovatko meidän säännöksemme nolla tai jotain sen yli. Jos joku ihminen ei piittaa, niin ei piittaa.

Ed. Erkki Kanerva: Jos näin oli, se oli valitettavaa, mutta sellaisia tapauksia on. Mutta on

myös niin, että aivan selvin päinkin on ajettu epähuomiossa auringonheijastuksen takia tai jostain muusta syystä. On tietenkin niin, ettei saa aiheuttaa toiselle vahinkoa. Mutta jos joskus sattuu jokin tapaus — niin kuin totesin, Saaristomeren alueella 10 vuoden aikana, joka on Suomen suurin veneilyalue, ei ole tapahtunut mitään — me vähän olemme lyömässä lekalla kärpästä.

Och jag vill fråga rdl Jansson, som har levt hela sitt liv i skärgården: Vad anser ni som skärgårdsbo om den här frågan, tycker ni verkligen att vi skall gå in för 0,5 för båtförare i skärgården? Det vill jag gärna höra.

11 **Tero Mölsä /kesk:** Arvoisa puhemies! Juuri ehdin oman lakialoitteeni käsittelyyn. Minusta tässä ei kuitenkaan ole kysymys nyt mistään kärpäsestä härkäsen rinnalla. Ne ihmisuhrit, joita viime kesänä on tullut, ovat tulleet nimenomaan vesiliikennejuopumuksen perusteella. Kun kuulin, että täällä käytiin keskustelua siitä, koskeeko tämä nyt sitten veneitä ja vastaavia, nykyinen vesiliikennejuopumuslain 5 § päätyy siihen, että se ei nimenomaan niitä koske.

Mitä tulee ed. S. Kanervan mainintaan, että vielä promillen humalatilassa venettä voidaan hyvin ohjata, minulla on myös siitä lehtileike, jossa todetaan, että 1,2 promillen humalassa pidätetty veneilijä oli umpikännissä ja nukkui veneen vieressä. Tilanne on hiukan erilainen kuin ed. Kanerva täällä yrittää sanoa.

Toisaalta sanon, että kun tieliikennepuolella asiaa on tutkittu, juuri promillen raja on se, jossa kyky hallita ajoneuvoa lähtee jyrkästi laskemaan, ja sen takia siellä on päädytty tiukempaan käytäntöön.

12 **Gunnar Jansson /sv:** Fru talman! Jag skall besvara kollegan Seppo Kanervas fråga med att i skärgården och på Åland vill vi ha en nollinje, det här är vårt mål naturligtvis, såsom i det övriga landet.

Det är bäst att man är nykter när man är på havet för sin egen och alla andras skull. Men samtidigt är vi realister och vet att denna linje kan man inte hålla fast vid, och det här är en sådan straffsanktion som skall förstärka ett beteende. Det betyder alltså att vi i skärgården inte tror så mycket på en sådan här sänkning, som föreslås i lagmotionen. Vi tror att man behöver andra medel för att förmå folk att vara nyktra på sjön.

Vastauksena kollega ed. Seppo Kanervalle sanon vain, että siellä saaristossa, aivan oikein, missä hän itse toimi komentajana tehokkaasti kymmenen vuotta, totta kai nollalinja on periaatteemme. Realisteja kun olemme, tiedämme, että siihen ei päästä, ja olemme myöskin sitä mieltä, että ei tämä sinällään riitä, ei tämmöinen ilmeisestikään vaikuta ihmisten käyttäytymiseen. Rangaistusuhka on totta kai rikoslain väline, mutta muullakin tavalla pitää pyrkiä siihen, että ihmiset merillä käyttäytyvät vastuullisesti. En ole henkilökohtaisestikaan tämän lakialoitteen kannalla.

13 **Seppo Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Kun ed. Mölsä tuli nyt paikalle, haluaisin todeta, että lain pitää olla sellainen, että sitä voidaan valvoa. Jos merivartijat ja venepoliisit todella alkaisivat valvoa sellaisia, jotka ottavat 2,5 pulloa olutta, ja hinailevat niitä — esimerkiksi Utösta kestää hinaus viisi tuntia Turkuun, eihän heitä sinnekään voi jättää, kun ovat kuulemma humalassa, kun ovat 2,5 pulloa olutta juoneet — menisihän se täysin mielettömäksi. Sisäministeriön pitäisi saada budjettiin aika paljon merivartiostoa ja venepoliiseja varten. Jos joku nukkuu veneen vieressä 1,2 promillen humalassa, ei se mikään umpihumala ole, voihan selvin päinkin nukkua veneen vieressä. Se on viisi kuusi pulloa keskiolutta, ei sen enempää, ja joka kahvilassa istuu viisi kuusi pulloa ottaneita eivätkä he nuku tuoliensa viereen. Tämä on ihan puhtaasti karjatilan soutuveneporukoissa syntynyt hupiesitys.

14 **Tero Mölsä /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. S. Kanerva tietysti puhuu omasta kokemuksestaan, mitä on tavannut. Ensinnäkin lakialoitteen lähtökohdista voisi todeta, että ministeri Koskisen, joka poistui täältä, kollega liikenneministeriön puolella on elokuussa esittänyt aivan vastaavan sisältöistä uudistusta. Se tähän ed. S. Kanervan kysymykseen.

Sitten tämä veneessä nukkuminen oli tapaus, joka uutisoitiin niin, että koko pelastuskalusto oli hakemassa näitä miehiä, ja voi kysyä, paljonko se työllisti merivartiostoa, kun venekunta ja miehet olivat hakemassa näitä humalaisia miehiä. Todettiin sitten, että toinen nukkui veneen vieressä ja humalatila oli 1,2 promillea.

15 **Seppo Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Haluaisin lopettaa tämän keskustelun. Merivar-

tiosto haki paljon semmoisia miehiä, joita kotoa hälytettiin. He nukkuivat vieraiden naisten vieressä, he nukkuivat ihan selvin päin. Ei ollut alkoholilla mitään tekemistä, siinä voi olla muita haluja ja tahtoja.

16 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Jos on laki, jota on vaikea valvoa, ja niin kuin tiedämme, valvontaresurssit ovat hyvinkin rajalliset, laki on kuitenkin voimassa ja sen tarkoitus on ohjata ihmisten käyttäytymistä vastuullisuuteen. Mitä sitten tulee siihen, että tulee kalliita kuluja lain valvomisesta jne., niin voidaanhan lakia kehittää siten, että jotka rikkovat lakia, vastaavat myös yhteiskunnalle aiheutetuista kuluista, joita lain valvonnasta on ollut seurauksena, jos näin halutaan lainsäädäntöä kehittää.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

10) Laki ajoneuvoverolain kumoamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 107/2000 vp (Tero Mölsä /kesk)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mölsän tekemä lakialoite on varsin ajankohtainen ja oikeaan osuva. Kuten hän aloitteessaan tuo esille, ajoneuvoveroa aikanaan on perusteltu väliaikaisuudella ja silloin tunnetusti valtiontalouden heikolla tilanteella.

Nyt on osaltaan tapahtunut muutoksia. Sitä vastoin polttonesteitten hinnat ovat rajusti nousseet, ja kun otetaan huomioon, että oma kulunsa on myös ajoneuvoveron perimisestä, niin voitaisiin ihan perustellusti ajatella, kuten täällä on ehdotettu, että laki kumottaisiin ja tällä tavalla edesautettaisiin liikenteen kulujen vähentämistä.

2 **Tero Mölsä /kesk:** Arvoisa puhemies! Viime päivien aikana ja oikeastaan jopa viime kesän alussa, kun kävimme polttoaineverokeskustelua, tavallaan päädyimme tekemään tässä talossa ratkaisun. Hallitus ei kuunnellut kansalaisia eikä eduskunnan oppositiota siitä, että polttoaineveroa tässä uudessa tilanteessa olisi voitu laskea.

Lähtökohta on ollut se, että vuonna 94 silloisessa taloustilanteessa katsottiin, että polttoaineveroa ei ole mahdollista nostaa, ettei Suomen polttoaine nouse kalliimmaksi kuin kilpailijamaissa Euroopassa. Silloin päädyttiin niin sanottuun tarraveroon, joka myöhemmin muutettiin ylimääräiseksi ajoneuvoveroksi. Kun nyt minusta tällainen periaatepäätös on tehty, että hallitus ei ole taipunut, eivät myöskään hallituspuolueitten eduskuntaryhmät, siihen että polttoaineveroa aivan perustellusti voitaisiin laskea, niin kyllä minusta, varsinkin kun silloin käytettiin sanaa väliaikainen, pitää nyt katsoa hiukan sitä, mitä suomalaiset haluavat, mitä suomalainen autoilu tänä päivänä maksaa. Nyt olisi tilaisuus tehdä valinta siitä, että luovuttaisiin silloin tilapäiseksi säädetystä ylimääräisestä autoverosta. Sitä tämä lakialoite koskee.

3 **Seppo Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Haluan vaan ykskantaan todeta tässä, että näköjään ed. Mölsä osaa tehdä mielekkäitäkin lakialoitteita.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Laki sairausvakuutuslain 23 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 108/2000 vp (Raija Vahasalo /kok ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Raija Vahasalo /kok:** Arvoisa puhemies! Olen tehnyt lakialoitteen sairausvakuutuslain 23 §:n muuttamisesta siten, että myös adoptiolapsen ottoisän isyysrahakausi olisi enimmillään 18 päivää.

Tänään juuri käsiteltiin täysistunnon ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen esitystä samai-

sen lain 23 §:n ja 30 §:n muuttamisesta, jotta isyysraha voitaisiin suorittaa perheen tarpeiden mukaan enintään neljänä erillisenä kautena. Hallituksen esitykseen minulla ei ole siltä osin mitään huomauttamista.

Ottoisälle hallituksen esitys ei kuitenkaan tuo suurempaa muutosta arkielämään. Nykyinen 6 päivän isyysloma on jo niin lyhyt aika, että sen pilkkominen vieläkin pienemmäksi ei tuo ratkaisua varsinaiseen ongelmaan. Ottoisät tarvitsevat siinä missä biologisetkin isät yhteistä aikaa oman lapsensa kanssa.

Lakialoitteeni tarkoituksena on parantaa ottoperheiden asemaa ja saattaa heidät isyysloman osalta yhdenvertaiseen asemaan biologisten perheiden kanssa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli hallituksen esitystä ja antoi siitä mietinnön, jossa otettiin huomioon lakialoitteeni. Valiokunnan lausumassa edellytetään, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta adoptiolapsen ottoisän samoin kuin monikkoperheen isän oikeutta isyysrahaan nykyisestä pidennetään. Lisäksi valiokunta aivan oikein katsoi kannanotossaan, että adoptiolapsen ja ottoisän välisen yhteyden lujittamisen kannalta on perusteltua, että ottoisän isyysrahakautta pidennetään.

Toivonkin, että hallitus ottaisi asian uudelleen harkintaan ja valiokunnan kannanoton mukaisesti antaisi eduskunnalle asiaa koskevan esityksen ottoisän isyysraha-ajan pidentämiseksi 18 arkipäivään. Kyseessä on melko pieni ryhmä. Vuosittain Suomeen adoptoidaan 100—150 lasta ja heistäkin osan adoptoivat yksinhuoltajaäidit. Kelan mukaan viime vuonna maksettiin 95 isyysrahakautta, jotka siis saattoivat olla 1—6 päivän pituisia. Jos keskimääräinen isyysraha per päivä on 283,80 markkaa, nousisivat 100 henkilön 18 päivän isyysrahan menot keskimääräisellä päivärahalla vähän yli 0,5 miljoonaan markkaan. Tämä on tietysti vain arvio, mutta kertoo melko hyvin, minkä suuruusasteen periaatteellisesta ja rahallisesta oikaisusta puhutaan. Mitään todellista perustetta sille, että ottoisän isyysrahaa saa maksimissaan vain 6 arkipäivää, ei ole olemassa.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12) Laki vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 109/2000 vp (Eero Akaan-Penttilä /kok)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteeni on rinnakkaislakialoite hallituksen esityksille koskien sairausvakuutusmaksua ja työnantajan kansaneläkemaksua. Oma ehdotukseni koskee nimenomaan eläkeläisille nyt maksussa olevaa ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ja siihen suhtautumista. Hallitushan esittää ehdotuksen 2 §:ssä eläketuloa saavan ylimääräistä sairausvakuutusmaksua alennettavaksi 0,3 pennillä äyriltä. Tässä lakialoitteessa ehdotan, että vastaava alennus olisi 0,85 penniä, jolloin jäljellä oleva ylimääräinen maksu putosi 1,7 pennistä puoleen eli 0,85 penniin.

Eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksuahan alettiin periä laman johdosta 1990-luvun alussa. Nimensäkin mukaisesti se on ylimääräinen maksu, jonka oli tarkoitus jäädä vain väliaikaiseksi. Lamahan on ohitettu monta vuotta sitten. Meillä on ollut seitsemän selvää voimakasta kasvun vuotta, mutta tästä huolimatta ylimääräinen sava seikkailee täällä meidän poliitikkojen keskustelussa koko ajan ja sitä paitsi ärsyttää, eikä syyttä, laajaa eläkkeellä olevaa väestönosaa.

Hallituksen esitys on tietenkin oikean suuntainen, kun se on 0,3 penniä, mutta se on marginaalinen. Sen takia olen ehdottanut tätä muutosta.

Arvoisa puhemies! En käy kovin syvällisesti näihin taustoihin, koska eduskunnassa käytiin viime viikolla tähän liittyvä keskustelu, mutta mielenkiintoista tietysti on, että hyvin harva täällä on sellainen, joka silloin keskusteluun osallistui, ja toivottavasti sanoivat silloin kaiken sen, mitä asiasta ajattelivat. Täällä on nyt sitten virkeitä voimia, joilta toivon tukea ajatukselleni.

Ylimääräisen savan poliittinen todellisuushan tällä hetkellä on se, jota kaikkien, varsinkin rivikansanedustajien, pitäisi aivan erityisesti miet-

tiä. Asia sanotaan hallitusohjelmassa varsin selvästi, ei kylläkään niin, että ylimääräinen sava poistetaan kokonaan, mutta ihan selvästi sinne on kirjoitettu, oikeastaan eläkepolitiikasta ainoana täsmälauseena, että alentamista tullaan jatkamaan. Sen lisäksi pääministeri on hallituksen kyselytunneilla sanonut ainakin kaksi kertaa — itse olen kuullut kaksi kertaa hänen sanovan — että se tullaan poistamaan tämän hallituskauden aikana. Toisin sanoen meillä on silloin kolme budjettia edessämme, kolme vuotta edessämme, joiden aikana se pitää poistattaa.

Kaikki tässä salissa tietävät, mikä on yksityisten eläkeläisten mielipide asiasta, ja varmaan suurin osa tietää senkin, mitä mieltä eläkeläisjärjestöt ovat olleet erikseen omissa mielipideilmaisuissaan mediassa, ja osa teistä tietää varmasti sen, että kaikki poliittiset eläkeläisjärjestöt ovat myös yhdistyneet tässä asiassa, käyneet eduskunnan puhemiehistön ja eduskuntaryhmien puheenjohtajien puheilla muutama viikko sitten ja yksimielisesti ehdottaneet, että tähän pitää aivan eri lailla hallituksen kiinnittää huomiota kuin pelkästään 0,3 prosentilla. Siis poliittisen kentän sanoma tälle asialle on se, että maksu pitää selkeästi poistaa. Kun viime viikon keskustelussa ehdotin, että se kannattaa poistaa kirurgisesti, tarkoitin sitä, että tämä 1,7 jaetaan kahdella, kahden vuoden osalle, puolet pois ensi vuonna ja puolet seuraavana.

Minusta silloin siirtyy historiaan yksi poliittisesti täysin turhanaikainen keskustelun aihe. Sen vaikutus useimmille eläkeläisillekin on sitä paitsi marginaalinen, mutta sen ärsytysvaikutus on sitä suurempi. En ymmärrä, että meidän eduskunnassa pitäisi eläkkeellä olevia ihmisiä, jotka ovat kunnon päivätyön tehneet, vielä ärsyttää tässä asiassa.

Valtion menoista 0,1 penniä merkitsee noin 55:tä miljoonaa markkaa. Eli tästä on laskettavissa, mikä sen vaikutus kokonaisuudessaan tulisi valtiolle olemaan. Sen sijaan, jos katsotaan yksittäisen eläkkeensaajan kannalta, niin 5 000 markkaa kuukaudessa eläkettä saava ihminen, jolta menee siitä 5 000 markasta vielä verot tällä hetkellä, saa 10 markkaa lisää käteensä, 8 500 markkaa ansaitseva eläkeläinen saa 25 markkaa käteen, jolloin tämä on tyypillistä politiikkaa, en minä tätä enää millään muulla tavalla ymmärrä. Hallitus antaa meille pallon, jota meidän on pyöriteltävä, ja sen varjossa jätetään joitain muita isompia asioita ehkä kokonaan käsittelemättä, joita on tietysti myös eläkejärjestelmässä aika monta.

Asiaan nivoutuu ilman muuta mukaan se, mitä me teemme tässä salissa, mitä kukin teistä edustajista tekee kansaneläkkeen tasokorotukselle. Tyydyttekö te siihen, että sitä aikaistetaan sillä lailla kuin hallitus ehdottaa, vai onko niin, että se pitäisi aikaistaa vuoden alusta? Entäpä sitten kansaneläkkeen pohjaosan viimeinen leikkaus 92 markkaa? Se on ollut minulle henkilökohtaisesti suuri yllätys, että eläkepolitiikka Suomessa on tällä tasolla, että pienten markkojen ympärillä pyörimme tosi halukkaasti ja negatiivisella tavalla.

Oma kantani on joka tapauksessa selvä, ja sen takia olen tehnyt tämän rinnakkaislakialoitteen asiasta. En, arvoisa puhemies, ole yrittänytkään kerätä tähän muiden nimiä alle. Olen vain halunnut tehdä tiettäväksi oman mielipiteeni, ja äänestys aikanaan ratkaisee, miten tämä asia menee eteenpäin. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tästä tulee joka tapauksessa mielenkiintoinen keskustelu, ja tämän toteutumiseen näyttäisi olevan jotain pieniä mahdollisuuksiakin. Joka tapauksessa näyttää selvältä, että alennus tulee 0,3:sta nousemaan.

Aivan loppuun sanoisin aivan toisenlaisen, mutta eläkejärjestelmään kuuluvan asian, ja se on se, että toissijaisesti tässä salissa meidän pitäisi peruutuspeiliin katsomisien sijasta myös katsoa eteenpäin tulevaisuuteen. Meidän pitäisi aivan toisella tavalla paneutua mahdolliseen ja ilmeisesti jo osittain Puron työryhmässä valmistelussa olevaan työeläkelainsäädännön uudistamiseen. Se on tosiaan iso asia. Eduskunta on tällä hetkellä aika lailla sivussa sen valmistelusta. Ajanpuutteen vuoksi en tähän nyt paneudu sen syvemmin, mutta totean vain, että lainsäädännön muutostyön yhteydessä tarvitaan perusteisiin menevää keskustelua. Keskeisellä sijalla tulisi silloin olla eläkeläisten asema, myös kaikkien meidän asemamme aikanaan, kun olemme eläkeläisiä, jos olemme hengissä. Kysymyksessä on joka tapauksessa eläkeläisten työllä ja palkkarahoilla rakennettu systeemi. Kenenkään muun rahoista ei siinä itse asiassa ole kysymys. Jotkut muut toisin väittävät, mutta väärin puhuvat.

Modernisointiin on taatusti tarvetta koko suomalaisessa eläkejärjestelmässä, onhan se ollut nelisenkymmentä vuotta voimassa, vaikkakin täysitehoisesti vasta muutaman vuoden. Mutta silti modernisointi ei saa perusteettomasti huo-

nontaa minkään eläkeläisryhmän etuja esimerkiksi palkansaajien kustannuksella tai jotain muuta vastaavaa. Perimmältään on näet kyse siitä, miten kulloisenkin ajankohdan resurssit tulee jakaa työssäolevien ja eläkeläisten kesken. Jos kansantaloudella on huono periodi, on tietysti tämä huono rasitus jaettava tasapuolisesti, mutta jos on hyvä periodi, se on samalla lailla jaettava tasapuolisesti. Tämän takia esimerkiksi indekseistä palkkaindeksi monta kertaa on se, joka kaikkein tehokkaimmin hoitaisi nämä asiat. Mikäli näin päin asiaa tarkastellaan, ei eläkejärjestelmässä kokonaisuudessaan niinkään voi olla kysymys riittävyysongelmasta kuin jako-ongelmasta.

Ensimmäinen varapuhemies: Vastauspuhenvuorojen pituus on 1 minuutti.

[2] **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Akaan-Penttilä hallituspuolueen kansanedustajana lukee hallitusohjelmaa niin kuin hallitusohjelmaan on varmasti kirjoitettu. Kuitenkin näin kunnallisvaalien alla tulee mieleen, onko tässä nyt pyrkimys tehdä selvää kunnallisvaalipolitiikkaa vai ovatko hallituksen ja hallituspuolueiden rivit todella niin sekaisin, että nyt joudutaan tällaisilla populistisilla keinoilla hankkimaan julkisuutta. Keskusta on ollut monta kertaa näissä asioissa aidosti liikkeellä, ja joka kerta ed. Akaan-Penttiläkin on äänestänyt keskustan esitystä vastaan.

[3] **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mauri Salon kommenttiin on kyllä hauska vastata, että jos kepulainen diagnostiikka on sitä, että on populismia, kun näistä asioista näin puhutaan lakialoitteiden valossa, se on tosi mielenkiintoista. En toistaiseksi vielä lupaa suhtautua lakialoitteisiinne niin, että ne ovat populistisia, kun tulevat jossain vaiheessa. Tämä on aivan muuta. Tunnen järjestelmän aivan liian hyvin.

Se, että aikaisemmin olen äänestänyt näitä asioita vastaan, ei johdu siitä, että te olette aloitteita tehneet, vaan se johtuu aivan muista seikoista. Mutta tulevissa äänestyksissä tuleekin näkymään mielenkiintoisia asioita.

[4] **Seppo Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Ed. Akaan-Penttilä on tehnyt tosi hyvän esityksen ja on selittänyt sen niin seikkaperäisesti, että ei sitä tarvitse enää mitenkään retusoida.

Minulla oli yksi kysymys, mutta hän antoikin siihen vastauksen. Kun näin hyvä esitys on, miksi hän ei pyytänyt siihen nimiä? Niitä olisi varmaan tullut rutkasti. Itsekin olisin sen mielelläni allekirjoittanut, mutta hän sanoi, ettei halunnut ottaa nimiä.

Kun ensi jouluna taas äänestämme siitä, jatketaanko pohjaosan leikkausta, jatketaanko väärää leikkausta ja mitä tehdään savamaksun, eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun kanssa, josta hallituskin käyttää sanaa "ylimääräinen" eli tunnustaa, että se on jotain sellaista liikaa, jota ei pitäisi olla, niin silloin olisi ollut mielenkiintoista nähdä niitten nimet, jotka olisivat panneet nimensä ed. Akaan-Penttilän paperiin, kuinka he tyylikkäästi äänestäisivät itseään vastaan. Näinhän täällä valitettavan usein käy.

[5] **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olen ehdottomasti sitä mieltä, että eläkeläisten sairausvakuutusmaksu on saatava samalle tasolle kuin työikäisten sairausvakuutusmaksu. On valitettavaa, että hallitus ei ole siihen nopeammalla aikataululla kyennyt. Tulen ainakin omalta osaltani toimimaan niissä raameissa, mitä minulle on annettu, siihen suuntaan, että sairausvakuutusmaksu saadaan kaiken ikäisille saman suuruiseksi.

Mitä tulee kansaneläkemaksun tasokorotukseen 50 markkaan, jota on esitetty tulemaan voimaan ensi vuoden kesäkuun alusta, olen sitä mieltä, että se olisi pitänyt saattaa heti voimaan, kyseessä on kuitenkin sen verran pieni summa, mutta meidän kaikkien ääni ei kuulu esityksen tekoviivalle saakka, valitettavasti. Ehkä kuitenkin aika korjaa tämänkin ongelman ja voimme ed. Akaan-Penttilän ja muidenkin kanssa, jotka ovat tämän suuntaisten asioiden takana, olla suuremmalla painoarvolla mukana päättämässä näistä asioista. Toivottavasti saamme sitten parempia päätöksiä aikaan. Mutta uskon, että jokainen on tahollaan toiminut niin hyvin kuin on pystynyt annetuissa olosuhteissa.

[6] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Eläkeläisten asiat ovat paljolti puhuttaneet aina ennen vaaleja ja puhuttaneet täällä eduskunnassa. Äänestyspöytäkirjat menneeltä vuodelta ja menneiltä ajoilta ovat hyvin mielenkiintoiset. Ne kertovat, kuka mitäkin on äänestänyt. Mutta jos

nyt katson nimenomaan ed. Akaan-Penttilän aloitetta, niin hän on tehnyt hyvän ja kannatettavan aloitteen, josta on sanottava pelkkää myönteistä. Toivon vain, että tämä etenee myönteisesti eteenpäin, jotta tämä eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu saataisiin pois ja edes portaittain alennettua.

Samoin kansaneläkkeen tasokorotus, sehän on kovin pikkuinen, kun puhutaan 50 markasta kuukaudessa. Sitä ei oikein maakunnassa kehtaa edes sanoakaan, että niin pienestä rahasta on kysymys, ja senkin hallitus aikoo toteuttaa vasta loppuvuodesta. Se pitäisi saada vähintään vuoden alusta.

Mutta koko kansaneläkejärjestelmässä pitäisi saada pienimpiin eläkkeisiin tuntuvat korotukset. Jokaisen työ on ollut arvokasta. Siellä on ollut kotona tehtävää työtä, omaa työtä, josta täällä erään toisen asian yhteydessäkin tänään paljon puhuttiin. Kokonaisuudessaan pitäisi saada eläkkeisiin tuntuvat korotukset, pienimpiin eläkkeisiin. Se on jakokysymys, aivan kuten ed. Akaan-Penttiläkin totesi. Toivon, että asioissa päästäisiin niihin ratkaisuihin, joita eläkeläisjärjestöt yhteisesti ovat esittäneet.

[7] **Juha Rehula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nähdessäni päiväjärjestyksestä, että meillä on käsittelyssä lakialoite vuonna 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajien eläkemaksuista, hieman ärsyynnyin. Luin, kuka aloitteen oli tehnyt, ja ajattelin, että se todennäköisesti koskee eläkeläisiä. Seuraavaksi tuli mieleeni ajatus, kun tunnen ed. Akaan-Penttilän vakaana ja harkitsevaisena kansanedustajana, että miksi näin. En voinut tulla muuhun johtopäätökseen ensimmäisissä ajatuksissani kuin siihen, että jotkin vaalit ovat taas kerran tulossa.

Täältä keskustan penkistä on tällaisiin tilanteisiin totuttu. Nyt kuultujen niin ed. Akaan-Penttilän kuin ed. Nurmenkin puheenvuorojen jälkeen voi ajatella myös, olisiko nyt se tilanne, se käännekohta, jolloin puheet muuttuvat teoiksi, olisiko se ristiriita, joka näitten puheitten ja tekojen välillä on tähän asti ollut, muuttumassa niin, että me näemme ennen joulua tässä salissa vielä senkin näytelmän, kun kokoomuksen eduskuntaryhmästä myös muut kuin ed. Seppo Kanerva ovat tukemassa niitä esityksiä, joilla saataisiin pois päiväjärjestyksestä eläkeläisten ylimääräinen sava, pohjaosan leikkaus, kahteen kertaan leikatut pohjaosat jne. Sen voin vakuuttaa, että esityksiä ei tule puuttumaan. Eteenpäinhän tässä on pakko katsoa ja uskoa siihen, että tosiaankin sillä, mitä sanotaan, olisi myös jokin merkitys käytännön tekoihin. Ilmeisesti nyt tänään 3.10. on siis uuden ajan alku.

[8] **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ed. Rehulaa tästä rohkaisevasta puheenvuorosta. Nyt on tosiaan tekojen ja näytön paikka.

[9] **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kaikki toimenpiteet, jotka tehdään hallituksen toimesta tai lakialoitteen kautta eduskunnan taholta eläkeläisten olojen parantamiseksi ovat perusteltuja ja kannattavia, kuitenkin niin, että ei tehdä pelkkää politiikkaa politiikan vuoksi eli ei aloitteita aloitteiden vuoksi, vaan sillä tavalla, että niillä on laaja kannatus ja ne tulevat myös hyväksytyiksi, koska eihän turhaa toivoa aina pidä viritellä.

Hallituksen kylmäkiskoisuus on havaittu viime aikoina useampaan eri otteeseen eläkeläisten suuntaan. Pohjaosan leikkausta jatketaan ja myös kansaneläkkeen tasokorotuksen maksamisajankohta on varsin myöhäinen. Kun nyt tiedämme, kuinka elinkustannukset nousevat kaiken aikaa, eläkeläisillä alkaa olla todella suuri huoli omasta toimeentulostaan, niin kuin monella muullakin ihmisellä tässä yhteiskunnassa. Siksi tässä tarvitaan vastuullisia toimijoita ja tietenkin niin, että myös hallitusohjelmaa luetaan juuri niin kuin se on kirjoitettu. Jos siellä on kirjoitettu ja kun on kirjoitettu, että nämä ylimääräiset maksut poistetaan, niin ne pitää sitten poistaa.

Tässä on todella syksyllä näytön paikka. Erittäin lohdullista oli kuulla ed. Akaan-Penttilän epäsuora lupaus tukea myös oppositiota opposition hyvissä esityksissä syksyn äänestyksissä.

[10] **Jaana Ylä-Mononen /kesk:** Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Rehulan kritiikkiin. Voin todeta, että samalla kun lievästi ärsyynnyn tästä aloiteesta, myös ilahdun. Voin vain todeta, että ennen joulua varmasti ei neuvotteluja tule sosiaali- ja terveysvaliokunnassa puuttumaan, ja oppositio saa sitten taas siinä vähän hengähdysaikaa ja odotella, kun neuvotellaan, miten tästä oikein eteenpäin mennään. Mehän valiokunnassa jo muussa yhteydessä kuulimme, ettei savamaksun alennus niin hirveästi maksa, vaan 0,1 yksikköä alaspäin on noin 60 miljoonaa. Se tässä miljardi-

myllyssä ei ole kuitenkaan kohtuuttoman suuri raha.

Vaikka tässä tietysti miettii politiikan kuvioita, miten niiden oikein pitää mennäkään, toivon, ettei ed. Akaan-Penttilä joudu mihinkään paitsioon politiikassa. Hän tekee vahvaa ja hyvää työtä antaumuksella. Siinä mielessä katsotaan mielenkiinnolla, mitä tästä taas seuraa.

[11] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti: Tästä tuli tosi mielenkiintoinen keskustelu, jopa vähän skitsofreeninen, opposition kanssa. Kun kuuntelee teidän edustajienne tiettyjä mielipiteitä, jää miettimään, mitä teidän eduskuntaryhmänne oma 0,8 yksikön savamaksun alennusesitys oikein tarkoitti. Erityisesti ajattelen ed. Mauri Salon puheenvuoroa tässä yhteydessä.

Ed. Ylä-Mononen on aivan oikeassa, että me neuvottelemme tästä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa varmasti. Olen aivan rehellisellä tavalla tosissani, että tässä pitää saada jokin semmoinen muutos aikaan, joka on selvästi enemmän kuin hallituksen 0,3.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13) Laki Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 110/2000 vp (Petri Neittaanmäki /kesk)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Petri Neittaanmäki /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on saatu seurata viime viikkoina erikoista näytelmää Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimeämisprosessin ympärillä. Näytelmä käynnistyi, kun kokoomuksen puheenjohtaja valtiovarainministeri Sauli Niinistö ilmoitti 4. elokuuta kieltäytyvänsä asettumasta ehdolle Suomen Pankin johtokuntaan ja esitti samassa yhteydessä alivaltiosihteeri Johnny Åkerholmin nimeämistä tehtävään, vaikka pankkivaltuusto ei ollut vielä edes päättänyt julistaa virkoja auki. Samalla Niinistö ilmoitti omana mielipiteenään, että pankkiin tulisi valita vain yksi jäsen Esko Ollilalta ja Matti Korhoselta vapautuneille paikoille.

Eduskunnan pankkivaltuusto päätti kuitenkin 16. elokuuta julistaa haettaviksi kaksi paikkaa. Hakijoiden joukossa oli myös kokoomuksen kansanedustaja Ilkka Kanerva. Niinistö onnistui jyräämään Åkerholmin kokoomuksen ehdokkaaksi puolueen eduskuntaryhmässä 7. syyskuuta suoritetun, 27—17 päättyneen äänestyksen jälkeen. Keskusta päätyi samana päivänä tukemaan johtokuntaan yksimielisesti eduskuntaryhmänsä puheenjohtajaa kansanedustaja Mauri Pekkarista.

Pankkivaltuusto päätti 12. syyskuuta pitämässään kokouksessa esittää valtioneuvostolle Åkerholmin ja Pekkarisen valitsemista auki julistetuille paikoille. Molemmista ehdokkaista piti äänestää, kun vasemmisto toi vaaliin oman vastaehdokkaansa, Hankenin rehtorin Marianne Steniuksen. Vasemmistoliiton pankkivaltuutettu Kari Uotila kertoi julkisuudessa keskustelleensa esityksestään, siis Steniuksesta, hallituksen esittelevän ministerin Suvi-Anne Siimeksen kanssa. Sekä Åkerholm että Pekkarinen saivat erillisissä äänestyksissä 4 ääntä, Stenius 3.

Pankkivaltuuston tasapainoinen asiantuntemusta ja yhteiskunnallista kokemusta painottava esitys ei kuitenkaan sopinut Siimekselle, jonka ehdokkaat Suomen pankkiin nyt olivat Åkerholm ja EU-komission neuvonantaja Anne Brunila. Siimes puolestaan kertoi olleensa nimitysasiassa yhteydessä itseensä tasavallan presidenttiin Tarja Haloseen. Presidentti kertoi julkisuudessa nimittävänsä mielellään johtokuntaan päteviä naisia.

Valtioneuvosto päätyi kuitenkin 20. syyskuuta vihreiden ja vasemmistoliiton vastustuksesta huolimatta esittämään presidentille pankkivaltuuston esityksen hyväksymistä. Åkerholm sai valtioneuvoston yksimielisen tuen, Pekkarinen voitti Brunilan äänin 9—5. Valtioneuvosto hyväksyi samalla lausuman, jonka mukaan Suomen Pankki toimii perustuslain mukaan eduskunnan takuulla ja hoidossa ja valtioneuvoston tulee pidättyvästi käyttää mahdollisuutta puuttua eduskunnan pankkivaltuuston esitykseen.

Pääministeri Lipponen perusteli päätöstä aivan oikein sillä, että eduskunnan asioiden suh-

teen valtioneuvostolla pätee puuttumattomuusperiaate. Samaa ei voi sanoa vasemmistoliitosta ja vihreistä, jotka ilmeisesti pitävät eduskunnassa lähes yksimielisesti hyväksytyn uuden perustuslain 91 §:ää arvottomana. Näiden puolueiden mielestä Suomen Pankin pitäisi ilmeisesti toimia eduskunnan sijaan valtioneuvoston takuulla ja hoidossa.

Presidentti Tarja Halonen ei kuitenkaan hyväksynyt valtioneuvoston äänestyspäätöksellä syntynyttä esitystä vaan palautti asian valtioneuvostoon perjantaina 22. syyskuuta. Valtioneuvosto kokoontui samana päivänä pikaisesti uuteen istuntoon ja teki presidentin mielen mukaisen esityksen esittäen yksimielisesti, että Suomen Pankkiin valittaisiin vain yksi jäsen, valtiotieteen tohtori Sinikka Salo. Presidentti teki uuden esityksen mukaisen nimityksen samana päivänä.

Presidentti Halonen kertoi samassa yhteydessä, että pankkivaltuuston harkittavaksi jää nyt, tarvitaanko Suomen Pankkiin lisää johtajia. Hän ilmoitti pitävänsä mahdollisena, että johtokunnassa voisi toimia pääjohtajan lisäksi jopa viisi jäsentä. Presidentin ratkaisun jälkeen pankkivaltuuston varapuheenjohtaja Virpa Puisto ja kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Ben Zyskowicz riensivät julkisuuteen kertomaan vastoin aiempia päätöksiään, että johtajapeli on nyt vihellettävä poikki. Lisää johtajia ei tässä vaiheessa tarvita, vaan nyt pitäisi katsoa, kuinka kolmen johtajan malli toimii, he sanoivat. Seuraavana päivänä toinen pankkivaltuuston ehdokas Johnny Åkerholm ilmoitti vetävänsä hakemuksensa pois, ja tiistaina 26. syyskuuta Mauri Pekkarinen teki samoin.

Tällä hetkellä tilanne on se, että pankkivaltuuston aiemman päätöksen mukaisesti yksi Suomen Pankin johtokunnan jäsenen paikka on edelleen auki, mutta molemmat pankkivaltuuston tehtävään esittämät ehdokkaat ovat vetäneet hakemuksensa pois. Nyt keskustellaan siitä, kuinka tämän viikon torstaina, 5. lokakuuta, seuraavan kerran kokoontuvassa pankkivaltuustossa voitaisiin purkaa aiempi päätös toisen auki julistetun paikan täyttämisestä.

Edellä kerrotun perusteella ei olekaan ihmeellistä, että kansalaiset pitävät laajalti koko nimitysprosessia farssina. Tätä taustaa vasten olikin mielenkiintoista lukea pääministeri Lipposen haastattelu sanomalehti Keskisuomalaisesta 27. syyskuuta, jossa pääministeri toteaa, että Suomen Pankin johtajanimityksiä voitaisiin vastaisuudessa yksinkertaistaa. Pankissa on vain yksi päättäjä, pääjohtaja. Muut johtajat ovat tavallaan toimialajohtajia, jotka voitaisiin nimittää pankin sisäisenä asiana tai antaa nimitysoikeus pankkivaltuusmiehille, Lipponen totesi.

Eduskunnassa samana päivänä vieraillut oikeuskansleri Paavo Nikula arveli, ettei tämän sisältöinen päätös ilmeisesti edellyttäisi koskemista perustuslakiin, vaan siihen riittäisi Suomen Pankkia koskevan lain muuttaminen. Tällainen muutos korostaisi Nikulan mukaan eduskunnan ja sen asettaman pankkivaltuuston asemaa.

Uskon, että muuttamalla Suomen Pankista annettua lakia täällä käsiteltävänä olevan lakiesityksen mukaisesti siten, että eduskunnan pankkivaltuutetut päättäisivät suoraan pankin johtokunnan jäsenten, myös pääjohtajan, nimeämisestä, viime viikkoina koetun kaltainen farssi voitaisiin tulevaisuudessa välttää.

Arvoisa rouva puhemies! Evästyksenä torstaina kokoontuvalle pankkivaltuustolle sanoisin vielä omana mielipiteenäni, että Suomen Pankin johtokuntaan pitäisi valita vielä ainakin yksi jäsen, mutta perusteltua olisi myös kahden valinta. Suomen Pankista annetun lain 15 §:n mukaan johtokunta on nimittäin päätösvaltainen vain, kun läsnä on vähintään kolme jäsentä. Jos johtokunnassa on nimettynä vain kolme jäsentä, se on aina päätösvallaton yhdenkin jäsenen ollessa poissa. Mikään organisaatio ei voi olla toimintakykyinen minimikokoonpanolla.

Myös Tanskan Emu-kansanäänestyksen tulos tulisi ottaa Suomessa vakavasti. Kansanedustaja, pankkivaltuutettu Olavi Ala-Nissilä varoittikin äskettäin tilanteesta, jossa Suomen Pankin johtokunnasta on tulossa yksipuolisesti virkamiestaustainen, samalla kun vaikeuksissa oleva yhteisvaluutta euro, Euroopan keskuspankkijärjestelmä ja kansalliset keskuspankit hakevat ankkuroitumista yhteiskuntaan, kansalaisiin ja talouteen. Viittaan tässä yhteydessä myös valtiotieteen tohtori Juhani Vartiaisen artikkeliin Helsingin Sanomien taloussivuilla 28. syyskuuta.

Niin ikään Kansainvälisen valuuttarahaston Imf:n ja Maailmanpankin Prahassa järjestetyn kokouksen yhteydessä järjestetyt joukkomielenosoitukset osoittavat, että ihmisillä kaikkialla maailmassa on aito huoli kansainvälisten markkinamekanismien vaikutuksista elämäänsä.

Meidän poliitikkojen pitäisi kantaa oma vastuumme ja puolustaa politiikkaa osoittamalla

omalla toiminnallamme, että yhteiskunnallisella osaamisella ja kansalaisnäkökohdilla on edelleen merkitystä. Jos sen sijaan vähättelemme itseämme ja omaa osaamistamme, kaivamme samalla maaperää koko poliittisen järjestelmän uskottavuuden alta. Omasta mielestäni hyviä yhteiskunnallisen taustan omaavia ehdokkaita Suomen Pankin johtokuntaan olisivat olleet ja itse asiassa ovat edelleen esimerkiksi pankkivaltuuston puheenjohtaja Ilkka Kanerva sekä keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Mauri Pekkarinen. Nämä supliikiltaan hyvät herrat pärjäisivät varmasti eurooppalaisissa pöydissä siinä missä sitoutumattomat Matti Vanhala tai Sinikka Salokin, elleivät jopa paremmin. Uskon, että tähän näkemykseeni voivat yhtyä monet eduskunnassa istuvat henkilöt, ehkä Sauli Niinistöä ja muutamaa muuta lukuun ottamatta.

Jos pankkivaltuusto ei ole vielä tämän viikon torstaina valmis uusien Suomen Pankin johtokunnan jäsenten virkojen täyttämiseen tai aukijulistamiseen, uskon, että asiaan tullaan palaamaan vielä tämän vaalikauden kuluessa.

2 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Neittaanmäki toi täällä varsin mielenkiintoisia, mutta myös kannatettavia ajatuksia esille. Lähtökohtana mielestäni tulisi edelleen muistaa, että Suomen Pankki on eduskunnan pankki. Tämän tulisi näkyä myös tehtävissä ratkaisuissa. Sen, että Suomen Pankin asioista vastaavat yhteiskunnallista luottamusta nauttivat henkilöt ennen muuta, tulisi olla määräävä, ohjaava periaate myös jatkossa. Ei voida ajatella, että se vastuu, joka on Suomen Pankilla, ajautuisi vain yhteiskunnallisesta vastuusta etäällä olevien virkamiesten harteille, vaan kyllä täytyy muistaa ne lähtökohdat, joiden pohjalta itse Suomen Pankki on aikanaan perustettu. Päinvastoin nämä perusperiaatteet ovat tulleet entistä ajankohtaisemmiksi tänä aikana.

3 **Seppo Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Nuori edustaja Neittaanmäki on aina ajan hampaalla, kuten oli Itävallan kysymyksessäkin, jonka sitten oikeuskansleri ratkaisi juuri sen suuntaisesti kuin ed. Neittaanmäki oli tehnyt esityksensä, joka valitettavasti sattuneesta syytä raukesi.

Tässäkin hän on ajan hampaalla. Yhteiskunnallista näkemystä tulee Suomen Pankissa olla. Nyt siellä alkaa olla aika sosialidemokraattispainotteista näkemystä, mutta yhteiskunnassa on paljon muutakin. Siinä mielessä esimerkiksi mainitut herrat olisivat sopivia, muun muassa Ilkka Kanerva olisi ihan sopiva. Tai ed. Kanerva olisi ihan sopiva sinne — etunimen suhteen tietenkin voisi mietiskellä.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen